

MID Magasin 26

Tema: Medborgersekab

Museumsformidlere i Danmark

MiD Magasin nr. 26. Marts 2012

Tema: Medborgerskab

ISSN: 1904-1721

© Museumsformidlere i Danmark,
MID

www.museumsformidlere.dk

Redaktion:
Birgit Pedersen (ansv.)
Henrik Sell
Dorthe Godsk Larsen

Layout:
Henrik Sell

Forsidebillede: Birmingham lufthavn.
Fotograf Mik Aidt.

**Bestyrelsen for Museums-
formidlere i Danmark, MID:**

Carina Serritzlew (formand)
A N D - Center for Arkitektur,
Ny Teknologi og Design.
Tlf: 26170507
car_dk@yahoo.dk

Birgit Pedersen (næstformand)
ARoS Århus Kunstmuseum
ARoS Allé 2
8000 Aarhus C
Tlf: 87 30 66 43
bp@aros.dk

Pernille Lyngsø
Museumsundervisning MidtNord
Naturhistorisk Museum
Wilhelm Meyers Allé 210
8000 Aarhus C
Mobil: 28496152
lyngniels@mail.dk

Henrik Sell
Naturhistorisk Museum
Wilhelm Meyers Allé 210
8000 Aarhus C
Tlf: 86 12 97 77
sell@nathist.dk

Michael Gyldendal
Danmarks Tekniske Museum
Fabriksvej 25
3000 Helsingør
Tlf: 4922 2611
mg@tekniskmuseum.dk

Dorthe Godsk Larsen
Koldkrigsmuseum Stevnfort /
Østsjælland Museum
Korsnæbsvej 64
4673 Rødvig
Tlf: 27 26 83 88
dorthe.godsk@gmail.com

Dorthe Danner Lund
Danmarks Borgcenter
Slotsruinen 1
4760 Vordingborg
Tlf.: 55 37 25 54
ddl@museerne.dk

Indhold

Medborgerskab

Leder	3
<i>Carina Serritzlew</i>	
Medborgerskab og social poesi	4
<i>Ove Korsgaard</i>	
Dronning Magrethe bestemmer slet ingen ting ...	8
<i>Maria L. Rasmussen og Mette Wybrandt</i>	
Det kulturinstitutionelle forår	12
<i>Mik Aidt</i>	
Medborgerskab	16
<i>Olga Dysthe</i>	
Popstad Lund	20
<i>Sofie Bergkvist</i>	
Tanker om medborgerskab	24
<i>Anders Stubkjær</i>	
A Democratized celebration	28
<i>Sherwood McCaskie</i>	
Trafficking og prostitution	34
<i>Connie Hansen</i>	
Nye billeder af byen	38
<i>Sarah Giersing</i>	
Det lærende museum	41
<i>Dorthe Godsk Larsen</i>	
Museet som et aktivitetslandskab	44
<i>Lonnie Hansen</i>	
Glemmer du, så husker jeg det ord for ord	47
<i>Henning Lindberg</i>	
Kan man undervise sig til medborgerskab?	50
<i>Trine Hyllested</i>	
MUSKO - museumsundervisning Syd	52
Museumsundervisning MidtNord	53
ICOM CECA	54
Skoletjenesten Sjælland og MiD nyt	55

Medborgerskab

Carina Serritzlew, formand for Museumsformidlere i Danmark, (MiD)

Traditionen tro udgiver MiD et forårsnummer, der griber temaet for ODM's formidlingsmøde, der i 2012 sætter "Medborgerskab" på dagsorden. I formidlingsseminariets programtekst aktualiseres temaet bl.a. med: "Det klassiske dannelsesideal er under afvikling. Blandt andet derfor er det interessant at se på et begreb som medborgerskab i forhold til skabelse af nye dannelsesidealer for museerne."

Medborgerskab handler om at være medlem af et fællesskab både som borger og som menneske. Museernes samfundsmæssige rolle er i denne sammenhæng tæt knyttet til deres selvforståelse som kulturbærende, demokratiske institutioner, og rollen søges indfriet gennem de forpligtelser, som de selv mener at have i forhold til borgernes dannelse og uddannelse.

Dannelsesbegrebet er interessant, fordi det knytter sig tæt til museernes formidling. Implicit i de senere års ændrede dannelsesbegreb ligger forventninger om (med) borgerens deltagelse og ansvar for samfundets kultur og selvrefleksion. Museerne selv står overfor demokratiske udfordringer og forpligtelser i et moderne komplekst samfund om at skabe lige adgang til kultur for alle. At realisere kulturelt medborgerskab udfordrer museets grundlæggende værdier, strategier og metoder i ambitionen om at skabe deltagelse, dialog og (inter-) aktive platforme, der ikke blot inkluderer dem, der allerede bruger museerne men i høj grad også dem, der endnu ikke gør.

Museerne har en vigtig demokratisk funktion i samfundet som centrale aktører i forhold til de kulturelle udvekslings- og erkendelsesprocesser, der løbende sker i samfundet. Museerne påtager sig at løfte opgaven bl.a. ved at skabe det kit, der binder os sammen i fælles identiteter eller kulturer i et kompleks, moderne samfund – og det gennem fortolkninger af vores fælles kulturarv, der udspilles på forskellig vis: udstillinger, undervisning og

formidlingstilbud på museerne, i det offentlige rum og på digitale platforme. Medborgerens rolle som medproducent af kultur fordrer en museumsformidling, der i sin konstruktion går fra at være monologisk og vidensautoritært til at skabe et mere gensidigt dialog- og aktivitetsbaseret forhold mellem museets faglige medarbejdere og museets brugere, hvor alle deltager i en fælles erkendelsesproces.

Vores videns- og erfaringsreferencer i samfundet ekspanderer som følge af øget kompleks virkelighed med multikulturelle samfund, globalisering og internet. Hvis museerne fremadrettet skal agere i forhold til deres lovbestemte, faglige ansvarsområder i deres tilvalgte (ikke-lovbestemte) rolle som medborgerskabsfacilitatorer, er det afgørende, at de afkoder og indgår aktivt i de eksisterende og fremtidige videnskulturelle og sociale strukturer i samfundet - og ikke mindst insisterer på deres styrke som komplekse videns-, lærings- og oplevelsesinstitutioner.

Det kræver også mod hver gang at designe den formidling, der både i form og indhold understøtter målet med opgaven – både når det gælder de faglige valg bag den brugerinddragende formidling, og når det omfatter formidling af viden i sin klassiske forstand.

Der er mulighed for at bidrage til debatten om museer og medborgerskab på:
www.formidlingsnet.dk

Medborgerskab og social poesi

- hvad vil det sige at være borger?

Ove Korsgaard, Professor i Pædagogik, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, ove@dpu.dk

Hvad vil det sige at være borger? Det har været et omstridt spørgsmål siden begrebet blev dannet for mere end 2000 år siden.

Ordet borger (citizen) har rødder tilbage i den græsk-romerske idé om byen som ramme om et politisk fællesskab, og borgerskab (citizenship) betød at have borgerrettigheder og borgerpligter i bystaten (polis). Med lov om indfødsret fra 1776 blev ordet borger for første gang knyttet sammen med staten. Man talte om statens borgere. På samme tidspunkt begyndte man at bruge ordet medborger.

Statsborgere og medborgere

Statsborgerskab, statsborgerret og indfødsret er i dag synonyme begreber. Ved statsborgerskab forstås den juridiske forbindelse mellem en person og en stat. Statsborgerskab er forbundet med en række civile, politiske og sociale rettigheder, og ligeledes med en række pligter, for eksempel værnepligt og undervisningspligt.

Der eksisterer ikke en entydig definition af begrebet medborger, men det bruges primært om den enkelte borgers viljesbestemte og følelsesmæssige

tilhørsforhold til det politisk-juridiske fællesskab, man indgår i. At se og føle sig som medborger er ikke et individuelt identitetsbegreb, men et kollektivt. Man kan ikke være medborger for sig selv, det kan man kun være samme med andre.

Man kan skelne mellem statsborger og medborger på følgende måde:

Statsborger	Medborger
Status	Identitet og sindelag
Rettigheder og pligter	Følelse af tilhørsforhold
Juridisk	Psykologisk
Objektiv	Subjektiv

Historien er rig med eksempler på, at der ikke uden videre er overensstemmelse mellem det at være statsborger og det at være medborger - mellem den retslige definition af individet og hver enkelt menneskes oplevelse af identitet og tilhørsforhold. Man kan være statsborger uden at føle sig som medborger, og man kan føle sig som medborger uden at være statsborger. Der kan imidlertid ikke eksistere samfund uden en eller anden form for kobling mellem indbyggernes status og deres oplevelse af tilhørsforhold.

Verdensborger og unionsborger

Det er vigtigt at holde sig for øje, at vi i dag ikke kun har juridisk status som statsborgere, men også har status som (by)borgere i en kommune, og som unionsborgere i Den europæiske Union, ja, faktisk har vi også status som verdensborgere. Det betyder, at man kan opfatte sig selv som medborger i både byen, staten, unionen og i verden.

Status	Identitet
Byborger	medborger
Statsborger	medborger
Unionsborger	medborger
Verdensborger	medborger

I Grækenland og Rom var der personer, som ikke kun betragtede sig som borgere i polis, men også i kosmos. En kosmopolit levede således ikke kun som by- og statsborger, men også som verdensborger. Stoikerne betragtede det kosmos, der var gennemstrømmet af logos, som deres hjemland, et land som alle mennesker, frie og slaver, hellenere og orientalerne havde del i. Alle kosmopolitter er borgere i to riger: De er både statsborgere og verdensborgere, og de hører hjemme i polis såvel som i kosmos - i kosmopolis. Den tyske filosof Kant byggede videre på denne tankefigur i slutningen af 1700-tallet, og ved overgangen mellem det 20. og 21. århundrede har en lang række filosoffer og sociologer taget tråden op ved at tematisere begreberne verdensborger og 'global citizenship'.

Unionsborgerskab blev indført med Maastricht-traktaten i 1992, hvor det i artikel otte hedder: Unionsborgerskab har enhver, der er statsborger i en medlemsstat. Med Amsterdam-traktaten kom der følgende tilføjelse: Unionsborgerskab er et supplement til det nationale statsborgerskab og træder ikke i stedet for dette (artikel 17 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab). Men en ting er at have status som unionsborger, noget andet om man identificerer og føler sig som europæisk medborger. Uden udvikling af en sådan følelse, er det tvivlsomt om Den europæiske Union i det lange løb kan opretholdes som et juridisk-politisk fællesskab.

Social poesi

Hvordan knyttes en forbindelse mellem status og identitet? Det har til alle tider været statsmandskunstens og pædagogikkens centrale spørgsmål. Den amerikanske filosof Martha Nussbaum fremhæver begrebet social poesi som en helt afgørende faktor for udvikling af medborgerskab. Ifølge Nussbaum er en kognitiv indføring i statsborgerens rettigheder og pligter ikke tilstrækkeligt i et demokrati. Det er også nødvendigt at opbygge følelser, der støtter de politiske normer hos folk, som endnu ikke har tilsluttet sig disse eller ikke tilslutter sig fuldt ud (specielt børn og unge). Den opvoksende generation skal med andre ord udvikle en følelsesmæssig fornemmelse for vigtigheden af demokratiets politiske normer. Det er, ifølge Nussbaum, ikke nok, at folk tilslutter sig værdier som toleranc og respekt, de må også anse disse politiske mål

for så betydningsfulde, at de er villige til at tilside-sætte egne interesser for at opretholde disse mål. Det gør social poesi vigtig: Følelser skabt af kunst og retorik spiller ofte en væsentlig rolle i en sådan proces.

Nussbaum nævner en række eksempler på personer og pladser, der på forskellig måde har bidraget til social poesi. Hun fremhæver i særlig grad inde-ren Rabindranath Tagore, der i 1913 fik Nobelprisen i litteratur. Han var hovedentreprenøren bag en social poesi, der bidrog til dannelsen af den indiske nation: I hans sange, dansespil og digte hylde-de hans nationens rigdom, som et resultat af dens mangfoldighed; samtidig hylder han kroppen i al sin kompleksitet, dens seksualitet, dens aldring, som en kilde til glæde.

Nussbaum nævner ligeledes den amerikanske digter Walt Whitmans bestræbelser på at understøtte demokratiet gennem en social poesi: Withman forstod og fastslog gentagne gange, at et demokratis socialstruktur ikke kan holdes sammen af love og institutioner alene. Det kræver også poesi og kunst.

Nussbaum konkluderer, at vi ikke kun har brug for gode liberale doktriner og synspunkter, og ej heller kan nøjes med at forsvare ytringsfriheden, hvor vigtig den end er: Vi har brug for en poesi, der indeholder kærligheden til frie borgere og deres larmende, kaotiske, til tider chokerende anderledes liv, og som opbygger følelser, der leverer et essentielt grundlag for gode love og institutioner. Uden disse er gode liberale principper, som Withman sagde, bare døde ord på papir.

Identitetspolitik

Social poesi har spillet en central rolle for udvikling af medborgerskab gennem hele historien. Da man indførte statsborgerskab i Danmark i 1776 blev det fulgt op af en lang række identitetspolitiske initiativer i form af sange, skulpturparker og mindesmærker. Kunstneren og billedhuggeren Johannes Wiedewelt anlagde således i årene 1777-79 en berømt mindepark ved Jægerspris Slot. Parken rummer omkring 50 mindestøtter rejst til ære for en række fortjenstfulde danske mænd. Loven om indfødsret udgjorde den ideologiske og politiske baggrund for mindeparken. Hele haven kan ses som en kilde til opbygning af sociale følelser og normer, der skulle bidrage til at skabe et levende grundlag for lovens ord.

Med etableringen af den demokratiske nationalstat i midten af 1800-tallet får museerne ligeledes helt afgørende betydning for opbygning af de følelser, nationalstaten var - og er - afhængige af. Da D.G. Monrad i 1848 blev udnævnt til Danmarks første kultusminister fremhævede han, at kunstmuseet og andre museer skulle forvaltes af kultusministeriet, fordi ministeriet ikke blot skulle beskæftige sig med undervisning, men med "alt hvad der står i forbindelse med nationaldannelsen og statens åndelige interesser overhovedet. Og da J.C. Jacobsen

etablerede museet på Frederiksborg Slot i 1882 var målet at gøre stedet til et slags nationalhistorisk museum. Hans ambition var, at museet skulle bidrage til at opbygge følelsen af et tilhørsforhold til den danske nation.

Deutsches Historisches Museum i Berlin viste i 1998 udstillingen *Mythen der Nationen*. Die Ausstellung vergleicht die Geschichtsmysen von 16 europäischen Nationen im

Udstillingen, der havde Helmuth Kohl som protektor, fortalte om nationale myter fra 16 europæiske nationer, primært som disse myter kommer til udtryk i malerkunst fra sidste halvdel af 1800-tallet. Danmark bidrog til udstillingen med følgende fem visualiseringer af myten om den danske nation: Dronning Thyra på Dannevirke o. 950, Dannebrog der faldt ned fra himlen i 1215, Niels Ebbesen der rider til Randers for at slå grev Geert ihjel i 1340, mindestøtten for stavnsbåndets ophævelse 1788, samt de danske soldaters heltmodige fremstød ved Dybbøl 1864. På tilsvarende vis blev nationale myter fra 15 andre europæiske lande visualiseret.

Udstillingen viste, at alle nationale myter er bygget over den samme - fælleseuropæiske - skabelon: Storhed - Fald - Storhed. Nationen sind keine naturwüchsigen Gebilde; sie müssen vielmehr als Ergebnisse politischer Auseinandersetzungen,

gesellschaftlichen Wandels und kultureller Veränderungen begriffen werden. Den ideologisk og politiske baggrund for udstillingen var, at ordet 'nation' - efter jerntæppets fald og sammenbruddet af efterkrigstidens orden - igen var på alles læber. Formålet med udstilling var at vise, at 'nationer' ikke er organiske produkter, men resultater af politiske konflikter og sociale og kulturelle forandringer. Udstillingen bidrog dermed til at relativere begrebet nation med det mere eller mindre udtalte formål at lade de nationale myter indgå som delelementer i opbygning af et europæisk politisk fællesskab.

Museernes opgave?

At museerne overvejer deres opgaver og funktion i lyset af den aktuelle samfundsmæssige situation, er både naturligt og nødvendigt. Medborgerskab er et gammelt ord, som i en periode har virket antikveret, men siden 2000 er medborgerskab igen blevet et vigtigt signalord inden for politik og pædagogik - og nu også museumsverdenen. Der er ikke kun tale om, at støvet bliver børstet af et gammelt begreb. Begrebet undergår også en forvandling som led i de politiske og identitetsmæssige forandringer, der foregår, og hvis dynamik kan indkredses ved hjælp af slagord som individualisering, globalisering, europæisering og multikulturalisering. I dag kan museerne ikke nøjes med at beskæftige sig med medborgerskab i relation til

statsborgerskab, hvor vigtig den end stadigvæk er og fortsat vil være. De må også beskæftige sig med medborgerskab i relation til byen, til Europa og til verden. Og selv om museerne også i denne sammenhæng må se sig selv som vigtige videnscentre, må deres primære opgave være at bidrage til vor tid med sociale poesi.

Citizenship and social poetry

By Ove Korsgaard, Professor of Education at The Danish School of Education (DPU), Aarhus University, ove@dpu.dk

Professor Ove Korsgaard outlines the history of the concept of citizenship with a view to describing the relation between the judicial definition of the individual and each person's own experience of identity and sense of belonging to a society. He discusses how the term social poetry is a decisive factor in the development of citizenship and the link between an individual's status and identity. According to Korsgaard, a museum's primary task must be to contribute to our world with social poetry.

Dronning Margrethe bestemmer

- slet ingenting

Maria Løkke Rasmussen, Institut for Menneskerettigheder, mlr@humanrights.dk
Mette Wybrandt, Amondo, mw@amondo.dk

Kan børn på 10-11 år lære om og forholde sig aktivt til medborgerskab - og komme til at opleve sig selv som borgere i et fællesskab med indflydelse, medansvar og rettigheder? Kan man bruge medborgerundervisning i arbejdet med integration, inklusion og antimobning?

Disse spørgsmål var udgangspunktet for et to-årigt projekt om medborgerundervisning, som Amondo og Institut for Menneskerettigheder har gennemført med hjælp fra skoleledere og lærere på fem skoler i Brøndby og Herlev fra 2010-2011. I perioden var de med til udviklingsworkshops og til at afprøve en pilotudgave af materialet på deres skoler. Resultatet er blevet et undervisningsmateriale, som kan bruges fleksibelt i flere fag, til teammøder, forældremøder, temauger og til uddannelse af elevrådet. Men også et materiale, som vi mener, kan inspirere museerne i deres arbejde med medborgerskab.

Medborgerskab skal være håndgribeligt

Det har været vores mål at give lærerne let tilgængelige og håndgribelige redskaber og aktiviteter, som er lige til at gå til, er fleksible og ikke kræver lang forberedelse. Det har vi gjort, fordi medborgerundervisning, udover folkeskolens formålsparagraf 1 stk. 3, ikke har faste rammer, der definerer, hvornår eleverne skal undervises i det og hvordan. Så længe denne undervisning ikke er defineret af særlige fag- eller trinmål, kræver det en særlig indsats af lærerne at sætte medborgerskab på skoleskemaet. Især når der kæmpes om pladsen med andre tværfaglige emner som internationalisering, trafiksikkerhed, seksualundervisning osv. Dertil var det vigtigt, at lærerne fik værktøjer, der kunne virke fleksibelt på tværs af fag. Også fordi et medborgerlæringsmiljø og undervisningsform bør gennemsyre hele skolen og ikke kun et enkelt fag.

Efter den indledende dialog med lærerne på pilot-skolerne, stod det klart, at det var vigtigt, at vi fik foldet det abstrakte begreb 'medborgerskab' ud i nogle mere konkrete temaer. Vi endte op med tre tematiske områder: 1) Rettigheder & Medansvar, 2) Fællesskab & Ligeværd og 3) Demokrati & Deltagelse. Temaer, der vækker genklang hos både lærere og elever. På den baggrund definerede vi de overordnede mål og delmål for medborgerundervisningen som nedenfor.

Næste udfordring var at koge tung viden og best practice indenfor medborgerundervisning ned i handlingsrettede lærervejledninger, undervisningsaktiviteter og en refleksionsguide til teammøder. Vi har i det arbejde taget udgangspunkt i, at medborgerundervisning ikke kun handler om at give eleverne viden om f.eks. demokrati og rettigheder, men også skal ind og arbejde med elevernes holdninger og værdier og ikke mindst give dem kompetencer og færdigheder til at handle som aktive medborgere. Derfor præsenterer materialet ikke blot f.eks. børnekonventionen og partierne i folketinget. I stedet har vi udviklet aktiviteter, hvor eleverne kommer til at opleve medborgerskab og menneskerettigheder på egen krop, som en praktisk del af deres hverdag, hvilket giver dem mulighed for selv at være aktive og ansvarlige medborgere.

Vores tilgang til medborgerundervisning baserer sig derudover på principperne for en menneskerettighedsbaseret tilgang til uddannelse, nemlig: Deltagelse & Empowerment; Gensidig ansvarlighed; Ikke-diskrimination, lighed og udsatte grupper. Disse principper er således med til at danne grundlag for såvel medborgertemaerne som læringsmål og undervisningsaktiviteter og deres form.

Materialer målrettet forskellige behov

I praksis udkrystalliserede vi medborgermaterialet i tre mapper målrettet lærernes forskellige behov. Mappen MedborgerLæringsmiljø er et refleksions- og planlægningsværktøj, der f.eks. kan bruges på lærermøder, hvor skoleledere har valgt at sætte medborgerskab på skolens samlede dagsorden. Eller til teammøder eller elevrådslærermøder, hvor lærerne ønsker at tage emnet op. Materialet består af en mødeguide, der via rammende citater, spørgsmål og tip fører lærerne igennem en proces, der adresserer medborgertemaerne i forhold til det

læringsmiljø, lærerne selv kender fra deres skole og klasser og inspirerer dem til uddrage erfaringer og planlægge, hvordan de vil handle på dem. F.eks. handler post 3 om at skabe gensidig forpligtelse og ansvar i klassen. På baggrund af citater om elevernes oplevelse af at have medbestemmelse i forhold til leg i skolen, men ikke i forhold til, hvad undervisningen handler om, eller hvor lang tid frikvarteret skal vare, opfordres lærerne til at tale om, hvornår de sidst har ladet eleverne have indflydelse på undervisningen. Dette munder ud i, at lærerne beslutter, hvad de fremover vil gøre for a) at give eleverne mere medbestemmelse i undervisningen og i forhold til de regler, der gælder for klassen og skolen, og b) for at de som lærere viser eleverne, at de også lever op til reglerne.

Faktaboks

Medborgerundervisningens Læringsmål

'Medborgerskab handler om at tage del i samfundet. Det handler om at kende sine rettigheder, respektere andres og tage medansvar for og bidrage til det fællesskab, man er en del af.'

Delmål:

Rettigheder og Medansvar

– at eleverne kender deres rettigheder og medansvar

Fællesskab og Ligeværd

– at skabe et fællesskab i klassen, der bygger på ligeværd

Demokrati og Deltagelse

– at eleverne kender de demokratiske rammer de indgår i og kan deltage aktivt i deres lokalmiljø

Mappen Medborger-Læringsforløb er et værktøj lærerne kan bruge til at planlægge og gennemføre læringsforløb i klassen, elevrådet eller f.eks. et helt klassetrin. Materialet består af en lærervejledning, der inspirerer læreren i sin planlægning herunder en analyse af elevernes behov, opstilling af læringsmål, udvælgelse af aktiviteter, hvordan der sikres et medborgerlæringsmiljø og giver eksempler på, hvordan de kan evaluere og følge op. Aktivitetshæftet præsenterer 26 aktiviteter, lærerne kan lave med eleverne. De er opdelt i aktiviteter, der introducerer og afslutter og evaluerer et forløb samt aktiviteter, der understøtter hvert af de tre medborgertemaer.

Med udgangspunkt i mappen afholdt Engskolen i Herlev en fælles temauge for hele mellemtrinnet, som også inkluderede en læseklasse og en gruppeordning med elever med diagnoser som autisme og ADHD. Ud fra aktiviteten 'Byg en by' byggede eleverne en by under ledelse af forskellige styringsformer som demokrati, anarki eller diktatur. De arbejdede også med Grundloven, menneskerettigheder, Folketinget, kommunalvalg og mødte en politiker fra borgerrepræsentationen med spørgsmål som: Hvordan kan jeg få indflydelse og hvordan bliver man enige? Eleverne bruger nu temaordene. De bruger det også imod os lærere. Og når de læser en tekst om, at børnene ikke bestemmer, relaterer de det til diktatur! fortæller en lærer på Engskolen i Herlev.

Den foreløbige sidste mappe hedder MedborgerHjulet og er et værktøj til at inddrage eleverne i demokratiske processer. Vi ville gerne give lærerne en metode til strukturere elevernes ideer og engagement ind i konkrete handlinger, som de selv

planlægger med hensyntagen til andres rettigheder og behov og ved at bruge relevante indflydelseskanaler. Dette redskab til medindflydelse kan bruges som en klasserutine i f.eks. klassens tid, som input til lærernes undervisning eller som metode til at anskueliggøre eller strukturere elevrådets arbejde. Udover planlægningsredskabet i selve hjulet, består materialet også af en plakat, som lærerne havde ønsket til at vise, hvem der bestemmer på forskellige niveauer i verden og Danmark, så de kan se, hvem der laver reglerne, og hvem de skal ind og påvirke.

Eleverne i en 6. klasse i Brøndby brugte MedborgerHjulet i deres arbejde for at få et klasselokale, der var rart at være i. De fandt frem til, at den var gal med gardinstangen, skraldespanden, rengøringen og oprydningen. Ved hjælp af MedborgerHjulet, fandt de ud af, at de skulle tale med pedellen og rengøringspersonalet. De blev også bevidste om, at de selv skulle blive bedre til at rydde op, så rengøringen kan komme til. Eleverne oplever nu, at de har fået et meget pænere klasselokale. Alt i alt en stor succes. Det var fantastisk sjovt at opleve at få eleverne med, sagde elevernes lærer på Brøndby Strandskole.

Elevrådslæreren på Elverhøjsskolen i Herlev brugte MedborgerHjulet til at sætte struktur på elevrådsmøderne, når de skulle tale om elevernes idéer og forslag - og til at få talt om indflydelseskanaler. Det var en stor succes, og selv 0. klasserne kunne være med. Jeg tænker, at vi skal blive ved med at bruge MedborgerHjulet. Det hjælper til at stramme op ved at give en proces og fokusere på en ting af gangen. En elev fra 0. klasse sagde efter brug af Hjulet: Dronning Margrethe bestemmer slet ingen ting! fortæller en elevrådslærer på Elverhøjsskolen.

Inspiration til museerne

Vi tror, museerne vil være godt hjulpet ved at tage udfoldningen af det abstrakte 'medborgerskab' ned i de tre konkrete temaer til sig i deres formidling. Medborgerskab er komplekst at forholde sig til, mens temaerne Rettigheder & Medansvar, Fællesskab & Ligeværd og Demokrati & Deltagelse gør det hele lidt mere konkret. Det gælder både i forhold til de videnselementer, museerne inkluderer i udstillingerne og skoletjenesteundervisningen, de genstande, museerne vælger at præsentere dem med og i forhold til måden, museerne gør det på. Følger museerne de samme principper for formidlingsform, som lærerne opfordres til, skal museerne også arbejde med hvordan eleverne - og de besøgende som sådan - får reel medindflydelse på formidlingen, og hvordan museerne kan bidrage til

at de besøgende arbejder med deres holdninger og kompetencer som medborgere. Måske som i projektet 'Danskernes egen Historie', hvor folk selv bidrager med input fra deres gemmer? Måske ved at sætte genstandene i spil med aktiviteter, hvor eleverne f.eks. selv oplever at være på et tingsted? Måske diskutere valglovene, som de så ud før andre end borgeren kunne stemme? Måske ved at opleve hvordan opfattelsen af barnets rolle er forskellig i forskellige lande eller arbejde med forskellige former for fællesskaber i Danmark over tid ud fra kulturhistoriske billeder? Én ting er sikkert: der er masser af muligheder, og museernes adgang til spændende genstande, der kan bringes i spil i mange forskellige aktiviteter, er en kæmpe force til at gøre medborgerskab konkret og håndgribeligt for eleverne.

Titel: Medborger Værktøjskassen

Forfattere: Maria Løkke Rasmussen, Institut for Menneskerettigheder, mlr@humanrights.dk
Mette Wybrandt, Amondo, mw@amondo.dk

Materialet er testet af: Tak til skoleledere og lærere på Brøndby Strandskole, Brøndby Østerskole, samt Hammergårdsskolen, Elverhøjsskolen og Engskolen, som har deltaget i udviklingsworkshops og har afprøvet materialet.

ISBN: 978-87-994672-1-1; 978-87-994672-2-8; 978-87-994672-0-4

Pris: 1450 kroner (3 mapper og 5 plakater, ex. moms og forsendelse)

Udgivet af: Institut for Menneskerettigheder, www.menneskeret.dk og Amondo, www.amondo.dk

Bestilles hos: www.schultzboghandel.dk

Projektet er samfinansieret af Institut for Menneskerettigheder og Amondo med økonomisk støtte fra integrationsministeriets pulje; 'Fremme af ligebehandling og bekæmpelse af diskrimination'.

Queen Margrethe determines nothing

- a project about converting citizenship into practical learning methods

By Mette Wybrandt, Amondo, mw@amondo.dk, & Maria Løkke Rasmussen, The Danish Institute for Civil Rights

The article describes a two-year project focussing on citizenship studies undertaken by the consultancy company *Amondo* and The Danish Institute for Civil Rights together with a number of schools. The project has resulted in the development of citizenship studies material which is targeted at the meeting the various needs of teachers. As well as defining and strengthening the subject of citizenship studies in Danish schools, the material provides museums with inspiration as to how they can incorporate citizenship into their work.

Det kulturinstitutionelle forår

- folkelig bevægelse for forandring

Mik Aidt, journalist, konsulent og leder af Center for Kunst & Interkultur, mikaidt@gmail.com

Medborgerskab og de nye handlemuligheder begrebet tilbyder, kan være katalysator for fornyelse og forandring - også i forhold til den måde, vi organiserer os og anvender museernes ressourcer på. Vi har alt, hvad vi skal bruge af charters, hvidbøger, policypapirer og konventioner for at komme i gang med arbejdet. Nu mangler vi blot at tro på visionen.

Det arabiske forår. Occupy Wall Street. Fra Mexico til Rusland er folkelige bevægelser for forandring mere eller mindre direkte udsprunget af de nye digitale muligheder for netværkskommunikation – Twitter, YouTube, Facebook. Den viden, selvtillid og fællesskabsfølelse, som de sociale netværk kan give den enkelte, indgyder mod til at stille sig op imod autoriteterne. Borgere rundt om i hele verden engagerer sig og finder måder at udtrykke den nyvundne selvtillid på i en overbevisning om, at de kan få politisk indflydelse.

På mindre dramatisk facon er nogle tilsvarende processer i fuld gang i kulturlivet. Det 21. århundredes digitalt forbundne medborgere stiller krav om deltagelse og engagement på mange niveauer - også når de for eksempel skal vælge, hvad de vil bruge deres søndag eftermiddag på sammen med venner eller familie: skal den stå på socialt samvær, udflugt til naturparken, computertennis... - eller en tur på museum, der giver mening? Mening for Carl såvel som for hans kone Saraswati, som er ny i familien og kommer fra Indonesien.

Relationer, deltagelse og medindflydelse

Medindflydelse er et kodeord, der kan åbne op for en nødvendig forandring. I politisk sammenhæng er vi danskerne jo slet ikke uvant med begrebet – og iblandt kunst- og kulturlivets institutioner er det efterhånden en velafprøvet metode, som også har medført en bølge af eksperimenter med og udforskning af såkaldt brugerdriven innovation.

Center for Kunst & Interkultur samlede 40 danske kulturinstitutioner i november 2011 for at høre om deres erfaringer med at skabe relationer, deltagelse og medindflydelse hos publikum. Rapporten fra de to rundbordsseminarer er lige på trapperne. Rapportens titel opsummerer det paradigmeskifte, som stort set alle de deltagende institutioner var enige om, de står midt i: 'Fra guder til tjenerne'. Teaterchef Mogens Holm fra Taastrup Teater udtrykte det sådan: Gennem tiderne har billedkunst ændret sig fra at være et 'Gudens perspektiv på samfundet' til at blive et 'Menneskets perspektiv på samfundet' til gradvist at vokse sammen med menneskets oplevelse af samfundet via forskellige ismer, som for eksempel impressionisme, for til sidst at blive til noget, der kun er fuldgyldigt, når publikum konsumerer det. Bare for at give et billede på, hvordan kunsten flytter sig er i dag noget andet, end den var for 50 eller 100 år siden. Det er den udvikling, vi skal ind og have fat på, fordi dybest set handler det her jo om overlevelse. Det handler om, at kunsten skal blive ved med at eksistere og at de organisationer, som huser og dyrker den, gerne vil overleve. Det synes, jeg er afgørende.

Der var bekymring hele vejen rundt om bordet, om hvorvidt kulturinstitutionernes gamle, hæderkronede autoritet gradvist er ved helt at gå i opløsning. Der var enighed om, at med mindre institutionerne forstår og er i stand til at forholde sig til de nye udfordringer og udvikle sig i takt med tiden, risikerer de - som mange kirker gør i dag - at ende med at stå som ubesøgte stenmausolæer over en fortidig kultur. Indtil skatteyderne til sidst kræver af deres politikere, at de skal bruge de offentlige kulturkroner på noget mere spændende end vedligeholdelsen af gamle stenmausolæer.

CKI's indsamling og synliggørelse af viden
Center for Kunst & Interkultur har eksisteret i tre år. Tre større konferencer, sribetvis af møder og seminarer, kampagner, udgivelser af rapporter, inspirationsbøger, nyhedsbreve og over 800 artik-

ler senere spurgte vi så os selv: Hvad har vi lært? Vi har synliggjort, at der sker rigtig meget på området. Ideen med CKI var fra starten at samle den viden, som findes, og gøre den tilgængelig på tværs af såvel kunstgenrer og faggrænser som geografiske barrierer og de mure, der tårner sig op mellem de forskellige forvaltninger, byråd og ministerier. Vi har lært, at modstanden mod at åbne op for forandring er langt større, end man skulle forvente - både i kulturinstitutionerne og iblandt kulturpolitikere i Folketing og byråd. Fine ord og optimistiske hensigtserklæringer skorter det ikke på, men når det kommer til at skabe handling - at gøre de fine ord forpligtende og sætte kroner og øre af til konkret implementering - bliver der pludselig stille.

Kulturpolitikere i vore nabolande, ikke mindst Norge og England, er nået betydeligt længere, når det handler om at skabe den form for strategier, policypapirer og regulering, der kan skabe forandring og målbare resultater i forhold til at nå et bredere og mere mangfoldigt publikum. Som nation har vi med ratificeringen af UNESCO's kulturkonvention erklæret os parat til at give dette lands indvandrere og efterkommere, hvad de har brug for, for at kunne udtrykke, hvem de er - kulturelt set. Vi gør det bare ikke. Det står anført i konventionens § 7, at vi som nation over for FN forpligter os til at skabe et klima i Danmark, der tilskynder

herboende tyrkere til at kreere, formidle, udbrede og have adgang til deres egen tyrkiske musik, film, litteratur, scenekunst, billedkunst og arkitektur.

Den monokulturelle selvopfattelse

Modet mangler til for alvor at skabe forandring - ikke bare nøjes med at tage nogle andre klæder på for en aften, men at lægge sig op på operationsbordet til en kirurgisk identitetsskifteoperation. Vi ved på CKI, at det mangler, for vi har blandt andet formuleret et 'Charter for kulturel mangfoldighed', som vi i foråret 2011 opfordrede 60 danske kulturinstitutioner til at underskrive. Det eneste, der står i charteret, er faktisk, at man som underskriver forpligter sig til at følge den FN-kulturkonvention, som Danmark i forvejen har underskrevet, herunder at lave og vedtage en nedskrevet strategi for, hvordan institutionen ønsker at håndtere dette område.

Det var der i alt tre ud af de 60 institutioner, som syntes var en god idé, og som skrev under. De andre 57 havde af forskellige grunde ikke lyst til at forpligte sig på noget - i hvert tilfælde ikke så længe CKI stod som afsender. Var charteret kommet fra Kulturministeriet, havde det sandsynligvis fået en mere varm modtagelse. Og dog. Vær ikke for sikker. For helt grundlæggende er de kræfter, som CKI's charter sætter sig op imod, at Danmark er det land, der blandt 24 lande scorer højst, når det handler om at anse monokultur som ønskværdigt.

Birmingham lufthavn. Foto Mik Aidt

I 2008 mente otte ud af ti i befolkningen, at monokultur er bedst for Danmark frem for noget flerkulturelt – og det tal, 77 procent, var højere end i nogle af de andre 23 lande i den undersøgelse, der var udfærdiget på Aalborg Universitet. Den monokulturelle selvopfattelse gennemsyrrer med en måske endnu højere procentsats også det offentligt finansierede, danske kulturliv. Igennem et helt årti har alt, hvad der handlede om 'flerkultur' været det tabuiserede 'f-word' helt ind i Kulturministeriets korridorer.

Behovet for en kulturpolitisk vision

Det danske kulturliv kommer ikke ud af sin tornerosesøvn, før vi i Danmark får skabt en mere overordnet, kulturpolitisk vision med, hvor vi vil hen med det offentligt støttede kulturliv - og hvorfor vi vil det. Visionens overordnede mål bør komme oppefra, men skal implementeres og udvikles indefra - og ud fra institutionernes behov og lokale forudsætninger.

Lidt på samme måde, som visionen, vi kalder 'andelstanken', voksede frem i dette land for 150 år siden. Kulturminister Uffe Elbæk slog en tone

an til formuleringen af en vision, da han – kort før han blev valgt ind i Folketinget - sagde: Kulturpolitikken skal sigte på at ruste danskerne til globaliseringen, til at stå ansigt til ansigt med det nye, og samtidig bevare trygheden, fællesskabet og lysten til at virke. Og i løbet af sine første måneder på posten som minister har Uffe Elbæk stillet de rigtige spørgsmål. I et interview i Politiken spørger han eksempelvis: Hvordan åbner vores kulturinstitutioner op over for samfundet? Hvordan sikrer vi, at museerne fortæller nuancerede historier?

Kigger vi lidt uden for Danmarks grænser, vil der være bud på konkrete svar på de spørgsmål - både på policyniveau og det praktiske niveau. I flere af vores nabolande har man haft modet til at bevæge sig videre. Det er ikke forbudt at låne eller lade sig inspirere. Kulturministeren kunne for eksempel finde megen inspiration i den 'melding til Stortinget' på 128 sider, som den norske kulturminister Anniken Huitfeldt fremlagde den 9. december 2011. 'Kultur, inkludering og deltagelse' (Kultur, inklusion og deltagelse) er en hvidbog, som tildeler de offentligt finansierede, norske kulturinstitutioner en hovedrolle i arbejdet med få landets kul-

Collage: Mik Aidt

turliv til at afspejle mangfoldigheden og løfte nye stemmer frem. Den kan læses på cki.dk. Elbæks ministerium skal også være velkomment til at copy/paste CKI's charter, hvis man ikke mener, at 'den norske vej' – altså direkte regulering med krav i institutionernes resultatkontrakter – bør være vejen frem i dansk regi.

Museernes bidrag til kulturlivets vision

Måske ligger der i museernes strategiske arbejde med medborgerskab en kim til den vision, det samlede danske kulturliv har brug for? Tillad mig at komme med et hurtigt bud på, hvordan Uffe Elbæks kortfattede vision kunne rulles ud i museumsregi.

FN's kulturkonvention påpeger at, kulturel mangfoldighed, der trives i et klima med demokrati, tolerance, social retfærdighed og gensidig respekt mellem folk og kulturer, er en absolut nødvendighed for fred og sikkerhed på lokalt, nationalt og internationalt plan. Er det så utænkeligt, at de offentligt finansierede danske museer - sammen med teatrene, kunststudstillingshallerne og spillestederne - tog ansvaret for konventionens implementering i egen hånd og begyndte at efterleve denne vision? Hvor det ikke handler om, at kulturinstitutionerne skal pligtopdrage deres borgere til at blive en del af samfundet eller belære dem om den kulturarv, de første danskere har efterladt sig. Men hvor de tilbyder borgeren at indgå i et lystbetonet give-and-take-forhold, der anerkender behovet for medindflydelse og værdien af kulturel mangfoldighed, hvor lokal kulturarv spejles i et globalt perspektiv. Et sted hvor kultursynet ikke bare tages for givet, som om der kun findes ét, men løbende udstilles for at skabe diskussion om den flerkulturelle virkelighed, vi i dag lever i overalt på planeten. Hvor museernes 'kald' ikke handler om at beskytte og præservere noget uforanderligt og statisk, som nogle såkaldt marginaliserede ikke-brugere skal tvinges ind i, men hvor 'kaldet' kunne handle om gennem interaktion at skabe kompetencer, virkelyst, forståelse og udsyn baseret på nysgerrighed, udforskertrang og den form for 'borgerlyst', der med tiden bliver til et reelt medborgerskab og skaber engagement i samfundet. Det kunne måske være de grove linjer.

Opgøret inde for kulturlivet

Nøjagtigt ligesom vi i disse år oplever borgerne rundt om i verden, som skaber konkrete forandringer i deres landes regimer ved at udfordre tingenes orden, behøver kulturinstitutionerne ikke vente på, at nogen skaber en forkromet vision for os. Vi ved jo godt, hvad den grundlæggende øvelse handler om: Giv medindflydelse. Tilbyd uddannelse og deltagelse. Få de unge ind som medskabere. Åbn op mod verden. Hvis vi kan gribe de muligheder, som ligger lige foran os, vil visionen med tiden – ligesom andelstanken gjorde det – begynde at udkrystallisere sig ved de frugtbare eksemplers magt.

Først og fremmest handler det – præcis som i det 'arabiske forår' – om at skabe selvtillid og tro på en fælles vision hos den enkelte. Og det handler om værdier. Det er værdier, som styrer vores måde at bruge de sociale netværk på. Det er et opgør – ikke med diktatorer, men med kulturforvalternes excelark og regnskabslogik. En bevægelse mod at forstå kulturen uden for excelarket, som giver mod til at skabe fornyelse ikke bare på scenerne og udstillingsvæggene, men helt ud på de enkelte skriveborde i kulturinstitutionernes kontorer.

The culture-institutional spring

By Mik Aidt, journalist, consultant and head of the Danish Centre for Arts and Interculture, mik.aidt@dcai.dk

Based upon the work carried out by the Danish Centre for Arts and Interculture, Mik Aidt discusses the need for a new cultural-political vision focussing on cultural diversity. Regarding their strategic work with citizenship, he urges the museums to assume a responsibility and use their resources actively to create change and develop new visions within the field of culture to provide immigrants in Denmark and their descendents with the opportunity to express themselves culturally. From Gods to Servants – report soon to be available for download at www.cki.dk.

Visit also www.audiences.dk

Medborgerskap

- og dialogens muligheter og begrensninger

Olga Dysthe. Professor emerita, Institutt for pedagogikk, Universitetet i Bergen, olga.Dysthe@iuh.uib.no

Denne artikkelen setter søkelys på museenes muligheter for å fremme 'demokratisk medborgerskap'. Det klassiske dannelsesideal er i oppløsning og medborgerskap blir i dag diskutert i forhold til å skape nye dannelsesidealer for kulturinstitusjonene.

Det setter fokus på hva det innebærer å være medlem av et samfunnsfellesskap, slik den danske pedagogikkprofessoren Ove Korsgaard uttrykker det: Dette medlemskap har både en objektiv side og en subjektiv side. Den objektive siden kommer til uttrykk i de formelle rettigheter og plikter, man har som samfunnsmedlem. Den subjektive side har at gjøre med det følelsesmessige tilhørsforhold og de identiteter, man har som medlem af det politiske fellesskap.

Utdanningsinstitusjonene spiller naturligvis en viktig rolle: Skolen som demokratisk fellesskapsinstitusjon kan forstås som en sosial handlings-sfære. Elevenes deltagelse i skolen, som en offentlighet, kan forberede og lære elevene hvordan de kan delta i samfunnet som demokratiske medborgere. Men også kulturinstitusjonene er 'en sosial handlings-sfære' samtidig som de alltid har vært dannelsesinstitusjoner. Det kommer tydelig til uttrykk i en observasjonsstudie jeg gjennomførte av dialogbasert undervisning i syv kunstmuseer i og rundt København. I denne artikkelen henter jeg eksempler fra denne studien på hvordan demokratisk medborgerskap kan fremmes både gjennom valg av tema og pedagogikk.

Dialogbasert museumsundervisning med teori-forankring i Bakhtin. I prosjektet ved de syv kunstmuseene Arken, Designmuseum Danmark, J.F. Willumsen, KØS, Nikolaj Kunsthall, Statens Museum for Kunst og Thorvaldsens Museum knytter vi dialogforståelsen opp mot den russiske språk, litteratur og kulturteoretikeren Mikhail Bakhtin, som ser på all menneskelig

kommunikasjon som grunnleggende dialogisk. I motsetning til den tradisjonelle kommunikasjonsmodellen der et budskap formidles til en mottaker, hevder han at det er 'vi' som skaper mening. Han tillegger dermed adressaten stor vekt i den meningsskapende prosessen. Flerstemmighet er sentralt for å utvikle ny forståelse og kunnskap, og spesielt når divergerende stemmer konfronterer hverandre, skapes muligheter for ny kunnskap og innsikt.

Alle undervisningsforløpene var tematiske. De varte 3 timer og besto av samtaler og øvelser knyttet til verk eller gjenstander i utstillingene og en praktisk-estetisk del. Det ble lagt stor vekt på tematisk sammenheng mellom de to delene og på aktiv elevdeltakelse gjennom hele forløpet.

Det kan virke overraskende at dialogbasert undervisning fungerte så godt med de begrensninger som museumsbesøk innebærer. Underviserne møter ukjente elever og de har kort tid sammen. En rimelig reaksjon er at dette er et dårlig utgangspunkt for dialog. Vi er vant å tenke at det å bygge opp den tillit og åpenhet som er nødvendig for dialogbasert undervisning, krever lang tid. Men jeg fant at mange elever responderte umiddelbart positivt på undervisers invitasjon til å bidra med sine stemmer straks de erfarte at de ble lyttet til og tatt på alvor.

Elever i Gullaldersalen på Statens Museum for kunst. Tema for forløpet er Nasjonal identitet. Foto Lars Skaaning

Hvordan fremmet disse undervisningsforløpene medborgerskap? Jeg velger å skille mellom tematisk og pedagogisk relevans. Fire av temaene er spesielt viktige i et demokratisk dannelses-perspektiv: 'Den uavsluttede historie' på KØS, 'Nasjonal identitet' på Statens Museum for Kunst, kritikk av demokratiunderskudd gjennom installasjonen 'Maktens iscenesettelse' på Nikolaj kunsthall og 'Bæredyktig design' på Designmuseum Danmark.

På KØS fikk 4. kl elevene først et bredt inntrykk av dansk historie gjennom møtet med Bjørn Nørgaards skisser til Dronningens gobeliner. Alle elevene viste en interesse og et engasjement for historien som sjelden skjer når læreboka er hovedkilden til informasjon. En slik kunnskapsbygging og felles opplevelse av Danmarks historie som museet ga mulighet for, har opplagt et medborgerskapsaspekt. Elevenes samarbeid om å lage skisse til et gobelin om deres egen tid, styrket dette. Gjennom diskusjoner om utvalg av personer og hendelser som var viktigst nå og for dem, fikk elevene noe så sjelden som historisk perspektiv på egen tidsepoke.

Identitetstemaet ble først introdusert og utviklet i Statens Museum for Kunst-casen gjennom en lang

innledningssamtale med fokus på personlig identitet, som opplagt engasjerte 8-klassingene. Noe av hensikten med forløpet var å stille spørsmålsteget ved begrepet nasjonal identitet. For noen elever ble møtet med bilder i utstillingen som kontrasterte ulike nasjonale identiteter, en måte å nærme seg temaet på. For andre var det arbeidet med fotooppgaven der de selv skulle framstille nasjonal eller personlig identitet som fikk dem til å reflektere over hva temaet faktisk dreide seg om.

Kunstneren bak Ismar Cirkinagics installasjon 'Bricks of Enlightenment. ML2090' på Nikolaj Kunsthall hadde som uttalt målsetting å reise debatt om demokratiunderskudd i Vestens samfunn. Installasjonen tok utgangspunkt i George Orwells roman 1984 om subtil undertrykkelse og maktutfoldelse; tema som går rett inn i medborgerskapsfeltet. Elevene som var med på undervisningsforløpet 'Maktens iscenesettelse' fikk en sterk følelsesmessig opplevelse av likegyldighet, tomhet, mistenksomhet og frykt som kjennetegner også dagens totalitære samfunn. Det er lett å se for seg et fruktbart videre arbeid med temaet i klassen, knyttet til fag som historie, dansk eller samfunnsfag.

Rundvisning på KØS. Foto Lars Skaaning

Også 'bæredygtig design' på Designmuseet har med demokratisk dannelse å gjøre. Det handler om å utvikle innsikt i de store utfordringer som vår klode står overfor; i dette tilfelle klimakrisen relatert til produksjon og forbruk og viktigheten av bæredyktighet for vår fremtid.

Introduksjonssamtalen ble en dialog om disse tema på høyt faglig nivå i en HTX-klasse, og i Modernisme- og Bauhausavdelingen ble den knyttet til konkrete gjenstander. Deretter fikk elevene den utfordrende oppgave å lage et bæredyktig design for Rådhusplassen i København som inkluderte ulike grupper i samfunnet. Felles for disse forløpene var at de førte til økt engasjement og læring i temaer som er viktige for borgere i et demokrati.

Det jeg kaller pedagogisk relevans handler om at dialogbasert undervisning kan utvikle og styrke demokratisk medborgerskap gjennom den trening elevene får i diskursive og praktisk-estetiske læreprosesser. Underviserne stilte autentiske spørsmål (uten fasitsvar) og de utfordret elevene til å lytte, tenke, formulere egne meninger. Det læringspotensialet som ligger i konfrontasjon mellom ulike stemmer, som Bakhtin fremhevet som et sentralt element i dialogen, ble imidlertid bare i liten grad utnyttet i de lærerstyrte samtalene.

Arbeidet i grupper med å løse de praktisk-estetiske oppgavene ble derimot en arena både for reell flerstemmighet og for å verdsette forskjellighet. Der ble det tydelig for alle at forskjellig innfallsvinkler ofte var en forutsetning for i det hele tatt å løse oppgaven, for eksempel Rådhusplass-designet. De tre sentrale aspektene ved dialogbasert undervisning i disse casene er: flerstemmighet, deltakelse og variasjon (mangfold) er også viktige elementer i demokratiet.

Diskusjon

Det er lett å skrive store ord om demokrati – og det medborgerskaps potensial som ligger i dialogen, uansett arena. Selv om jeg i en årrekke har fremhevet verdien av dialogisk pedagogikk, er jeg i likhet med Nicholas Burbules kritisk til 'the fetishization of dialogue'. Med det menes at dialog er blitt en fetish eller et mantra som man gjentar som løsning på en lang rekke utfordringer i

samfunnet. Samtidig innebærer det overdrevne forventninger til dialog som undervisningsform.

Dialog kan ha enighet og konsensus som mål, men like gjerne økt innsikt og respektfull toleranse, som ikke trenger å være basert på full forståelse. Alle disse er gode mål, men de er vanskelig å måle. Heller ikke denne studien har målt læringseffekt og det er derfor bare mulig å peke på muligheter eller potensial. På et generelt grunnlag kan vi si at verdier som likeverd, ansvar og respekt er konstituerende for dialogbasert undervisning og de fremmes gjennom deltagelse, flerstemmighet og selvrefleksjon. Det er her den dialogiske praksis og ideen om medborgerskap henger sammen og gir mening.

Men det handler tross alt om korte forløp og det er urealistisk å tro at disse alene kan ha avgjørende innflytelse. Der er, etter min oppfatning, to forutsetninger for at det demokratiske dannelsespotensialet skal realiseres. Det ene er at undervisere faktisk tematiserer flerstemmigheten, dvs at de løfter fram ulike syn, gjerne kontrasterer dem og i det hele tatt bruker forskjellighet aktivt som en ressurs i undervisningen. Her kommer også metarefleksjon og selvrefleksjon inn. Ved å være eksplisitt overfor elevene på verdien av forskjellige stemmer og perspektiver, blir elevene

mer bevisst på å lytte til andre og tenke over hvordan de selv uttrykker enighet eller uenighet.

Den andre forutsetningen er at både museum, grunnskolen og ungdomsutdannelsene arbeider dialogbasert og at de i større grad enn tilfellet var i de aktuelle casene, samarbeider om undervisningsforløp. Det er viktig både for det faglige læringspotensialet og for medborgerskapspotensialet i selve arbeidsmåten. De fire casene handler alle om store tema: makt og demokrati, identitet, bærekraftig utvikling, historien og vår egen tid. Selv om museumsforløpene er av høy kvalitet, sier det seg selv at de kunne ha større læringseffekt for elevene dersom de inngikk i et samarbeidsforløp som involverte flere fag og lærere.

En dialogbasert pedagogikk som systematisk utnytter flerstemmigheten krever lengre tidsperspektiv for å bli en virksom del av elevenes dannelse enn det som er mulig ved et museumsbesøk. Min konklusjon er derfor at er det nødvendig å være kritisk til de store ordene om medborgerskap i museumsundervisning, samtidig som man ser de mulighetene som museene har for å engasjere elevene i diskusjonen av det kulturelle stoffet og igangsette refleksjoner som de kan arbeide videre med på skolen.

Citizenship – the possibilities and limitations within the dialogue

By Olga Dysthe, Professor emeritus, The Institute of Education, Bergen University,
olga.dysthe@iuh.uib.no

Taking examples from museum education in the Danish art museums, Olga Dysthe discusses the advantages and disadvantages of dialogue-based teaching methods that can be used by museums to promote and further democratic citizenship. She highlights a need for a correlation between teaching themes and educational strategies in teaching, and shows how museums and the world of education are working to utilise the citizenship potential within this dialogue.

Noter

- 'Medborgerskap' har vært mindre brukt i Norge enn i Danmark. Det koples ofte sammen med demokrati ('demokratisk medborgerskap') eller brukes alternativt med 'demokratisk dannelse'.
- Ove Korsgaard (red) Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, 2004, s. 5-30.
- Janicke Heldal Stray: Demokratisk medborgerskap i norsk skole? En kritisk analyse. (avhandling til dr.philosgraden) Oslo: Det utdannings-vitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo. I 2011 ga hun ut boka Demokrati på timeplanen. Oslo: Fagbokforlaget.
- Prosjektet danner utgangspunkt for en bok som blir publisert av Fagbokforlaget, Skoletjenesten & Unge Pedagogers forlag i 2012. Jeg takker mine medforfattere Line Esbjørn, Thorvaldsens Museum og Skoletjenesten på Sjælland og Nana Bernhardt, Statens Museum for Kunst og Skole-tjenesten på Sjælland for innspill også på artikkelen.
- Bakhtin, M. M. The dialogic imagination: Four essays by M. M. Bakhtin. Oversatt av C. Emerson & Holquist. Austin, TX: University of Texas Press, 1981.
- Bakhtin, M. M. Problems of Dostoevsky's poetics. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984.
- Dysthe, O. Det flerstemmige klasserommet, Århus: Klim, 1996.
- I de øvrige 3 caseforløp fra Arken, Thorvaldsens Museum og J.F. Willumsens Museum udfoldes medborger-skapsperspektivet primært gjennom den pedagogiske praksis og mindre tematisk.
- Den svenske pedagogikkprofessoren Thomas Englund har forsket mye på betydningen for demokratiet av å utvikle 'den deliberative samtalen'. Se **Utbildning som kommunikasjon**, red. T. Englund. Daidalos, 2007. I samme bok sammenligner Eva Hultin i artikkelen: **'Dialogiska klassrum eller deliberative samtal – spelar det nogon roll?'** den konsensusorienterte tilnærmingen inspirert m.a. av Habermas med den Bakhtininspirerte dialogpraksisen i Det flerstemmige klasserommet, Klim 2006.
- N. Burbules: The limits of dialogue as a critical pedagogy. I P. P. Trifonas, red. Revolutionary Pedagogies, New York: Routledge/Falmer, 2000, s. 251-274.

Popstad Lund

- utställningen som skapades på Facebook

Sofie Bergkvist, Projektleder Poststad Lund, sofie@ordochtext.se

Popstad Lund är en utställning på Kulturen i Lund, Sverige, som bygger på ett initiativ utifrån. Det är också en utställning som bygger på medverkan av 2500 personer på Facebook. Hur gör man en utställning med hjälp av Facebook? Vilka möjligheter och begränsningar finns det med att använda digitala medier i utställningsproduktion? Vad händer när ett museum öppnar produktionsprocessen för personer utanför museet? Hur påverkar digitala medier museerna? Det är några frågor som aktualiseras av utställningen Popstad Lund och som den här artikeln tar upp.

Pop på museum?

2010 kom tre personer med en förfrågan till Kulturen om att göra en utställning om åren 1971 - 1996, när Lund var en metropol för musikliv. De hade vuxit upp i Lund och när de tittade tillbaka på sin uppväxt upptäckte de att det inte fanns särskilt mycket dokumenterat kring den här tiden. Ungefär samtidigt startade de en sida på Facebook (<http://www.facebook.com/popstadlund>) där folk uppmanades att bidra med bilder, minnen och berättelser om perioden. Sidan växte extremt snabbt. På bara några månader hade sidan 1000 fans. Idag (10 januari 2012) har sidan 2600 gilla-markeringar och den växer fortfarande.

Sidans popularitet visade att ämnet var relevant för många människor, att det engagerade folk och att Popstad Lund handlade om så mycket mer än band och musik. Det handlade om Lund som stad, om ett samhälle i förändring, om ungdomskultur och mycket mer. Sidans popularitet hjälpte museet att fatta beslut om att göra en utställning.

Insamlingskvällar

Kulturen hade inga föremål som knöt an till Lund som popstad under de här åren i sina samlingar. Därför bestämde man sig för att arrangera insamlingskvällar med bar och musik. Dit bjöds allmän-

Brainpool

Insamlingskväll

heten att komma med sina föremål, bilder och berättelser. Föremålen lånades in. Alla fick ett lånekvitto och fick möjlighet att berätta sina minnen för en intendent eller spela in en kort video och berätta om sina föremål. Under dessa kvällar möttes människor som inte träffats på många år. De började prata med varandra medan de köade till inlämningen. De utbytte minnen och historier med varandra.

Vad fick vi in?

Det allra mesta av det som kom in via insamlingskvällarna vara platta föremål. Det var affischer, skivor och omslag, biljetter och bilder – en massa papper. Vi fick en del kläder och andra föremål också, så som något instrument, en tidig dator, musikpriser m.m. Trots det var överväldigande mycket tvådimensionellt och för att göra en utställning vill man ju gärna ha tredimensionella föremål. Parallellt med att vår utställningsarkitekt Lena Hilbertsdotter, började rita på en design som kunde visa många platta föremål, bestämde vi oss för att åka hem till folk för att hämta större saker. Vi gjorde om Kulturens lastbil till turnébuss och gav oss ut på turné för att hämta föremål. På det viset fick vi in instrument som folk hade sparat, saker från replokaler, teknik m.m.

Varför var det svårare att få in större föremål? Jag tror att det handlar om att man behöver ha en relation och känna ett förtroende för den person man lämnar föremålet till. Att komma till en insamlingskväll bland många andra skapar inte direkt det förtroendet. Det krävs att jag som mottagare tar mig tid och träffar personen som ska låna ut föremålet, dricker kaffe och skapar en relation för att det ska kunna ske en överlämning. Den processen tar tid och min erfarenhet är att den ofta är underskattad när vi planerar delaktighetsprojekt. Förtroende är ett nyckelord när man arbetar med delaktighet.

Facebook som verktyg

Facebook har fungerat som ett verktyg för arbetet med Popstad Lund. Här hade vi 2500 personer som var experter på tiden, musiken och sina egna minnen. Deras samlade kunskap är ju mycket större än vad jag någonsin kan läsa mig till eller göra research kring. Vi använde Facebook för att få direkt input i utställningen. Ganska tidigt ställde

Turnébuss

vi frågan: Vad vill ni se i utställningen? En öppen fråga som gav en hel del svar. Många ville se miljöer, återskapade rum och lokaler. En sådan miljö som många ville se var en replokal. Då kunde vi gå vidare och fråga: Vad ska finnas i en replokal? Svaren vi fick där blev en lång rekvisita lista som vi direkt kunde ge till vår rekvisitör. Gemensamt för många svar var att det skulle vara smutsigt, sunkigt och lukta illa. När vi hade kommit en bit med miljön kunde vi efterlysa specifika föremål som vi saknade. Vi kunde också så småningom be en person från Facebook komma och ”godkänna” lokalen och lägga sista handen vid rummet. Den här processen hade varit betydligt svårare utan Facebook.

Möte

Vilka begränsningar innebär användning av Facebook som verktyg? En uppenbar nackdel är att inlägg och bilder inte är sökbara i efterhand. Om jag vill hitta en bild som jag sett tidigare, måste jag leta igenom alla. Det är tidskrävande. För att få sökbara bilder är det kanske bättre att använda en tjänst som Flickr till exempel. Facebook har å andra sidan så många flera dagliga användare och uppfattas av många som mer lättillgängligt, att det ändå kan vara en fördel.

Organisationer som vill använda sig av Facebook på ett aktivt sätt måste fundera över detta och faktiskt se till att medarbetarna har tid avsatt att arbeta med verktyget. Det måste hända saker hela tiden på en Facebooksida, dagligen, för att hålla intresset vid liv. Jag, som projektledare, (och helst fler i personalen) måste avsätta tid för det, och den tiden är kanske inte mellan 8 och 17 när jag har arbetstid, utan kanske kl. 22 på kvällen. Detta behöver inte bli en begränsning, och måste inte vara ett problem, men det förändrar vårt sätt att se på arbetstid.

Ge för att få

Det kanske allra viktigaste att komma ihåg när det gäller Facebook är att vi inte bara kan be och få. Hela idén med sociala medier är att man är just social, att man ger och får, att vi bygger relationer. Det kan vi göra genom att till exempel lägga upp bilder som folk inte har sett tidigare. Vi kan berätta om hur arbetet går, vad vi gör, vad som händer med de saker som folk lämnat in osv. Vi måste självklart svara på frågor som kommer upp och delta i diskussionerna aktivt.

Däremot är det min erfarenhet att Facebook inte kan ersätta personliga relationer helt. Särskilt inte om det uppstår svårigheter eller om förtroendet brister. Vid en tidpunkt i Popstads-arbetet började jag få frågor kring om projektet fortfarande var igång, och märkte en oro kring om museet skulle kunna leva upp till förväntningarna på utställningen. Den oron var inte möjlig att bemöta via Facebook. Därför bjöd vi in några av de som var mesta aktiva på Facebook till ett möte, där vi berättade om hur arbetet låg till, hur utställningen skulle se ut. Vi besökte utställningslokalen och bad också om konkret input inom de områden vi behövde hjälp. Museichefen medverkade vid mötet, vilket var viktigt för att visa att hon tyckte arbetet var

viktigt och att de, som deltagare, var viktiga för museet. Efter mötet upplevde jag ett starkare förtroende igen, en viss ökad aktivitet på Facebook och arbetet löpte på lättare. Vi hade fått ett gäng personer som också blev som ett slags ambassadörer gentemot många fler intresserade.

Under arbetets gång skapade vi även en intern grupp på Facebook, där flera medarbetare på Kulturen var med och några externa personer. Den här gruppen fungerade som en brygga mellan det helt öppna på facebooksidan och det slutna inom museet. Här kunde vi museianställda testa idéer innan vi lanserade dem offentligt. Vi kunde be om kontaktuppgifter till folk vi ville komma i kontakt med och vi kunde också ta emot idéer och frågor från de externa. Popstad Internt blev som ett semi-öppet diskussionsforum, ett mellanting när man inte är van att arbeta för helt öppna ridåer.

För vi ska komma ihåg att arbeta med Facebook som verktyg fortfarande är ganska ovanligt i musei-Sverige. Vi är vana att släppa in folk när vi är färdiga med en produktion. Genom att öppna upp under produktion blir vi sårbara. Då kan det kännas tryggt att ha en plats för dumma frågor och närmare relationer.

Jag hoppas dock att jag snart får se ett museum som vågar öppna hela vägen och hela tiden. Det skulle vara mycket intressant att följa. Digitala medier ger museer många möjligheter att arbeta med delaktighet.

Popstad Lund - utställningen som skapades på Facebook

Af Sofie Bergkvist, Projektleder Poststad Lund, sofie@ordochtext.se

The Popstad Lund exhibition [Pop City Lund] uses Facebook for its portrayal of the Swedish city Lund (<http://www.facebook.com/popstadlund>). The article describes the possibilities and limitations in using digital media when producing exhibitions, and looks at how museums are influenced by digital media. Social media allow museums to work more with active participation.

Tanker om medborgerskab

- digital dannelse og undervisningsverdenens udfordringer

Anders Stubkjær, gymnasielærer på Sønderborg Statsskole, mail@andersstubkjaer.com

Medborgerskab og digital dannelse hænger sammen. Det gør de ved, at du skal kunne fungere som medborger i det digitale samfund. For at kunne gøre det, bliver du nødt til at vide, hvordan du skal forholde dig til det digitale og vide hvordan, du er i stand til at lære nyt, så du kan følge den digitale udvikling. Derfor er digital dannelse vigtig og nødvendig.

Jeg er gymnasielærer og er efter min opfattelse forpligtet på at give unge en form for digital dannelse. Og dette på trods af, at det nærmer sig det klicheagtige at sige, at vi lever i et komplekst samfund, og vi lever i et digitalt samfund. Unge skal lære at agere og interagere i det digitale samfund. Definitionen på digital dannelse beskrevet her er ét bud på, hvordan man kan forstå den digitale dimension af dannelse.

Nogle vil sige, at digital dannelse udelukkende er et spørgsmål om at lære, hvordan man skal gebærde sig på internettet - en slags moderne Emma Gad. Det handler ganske rigtigt om at kende sine rettigheder - eller rettere mangel på samme i bru-

gen af internettet - og om at tage ansvar for, hvordan du selv optræder. Men i min optik er det afgørende, at unge uddannes til at producere relevant digitalt materiale. Ikke kun digitalt materiale, der fremhæver det enkelte individ, men også materiale, der kan være til gavn for andre ved at bidrage til fællesskabet og skabe nyt. Det kan være alt fra f.eks. at dele viden til produktionen af et nyt og genialt program.

Digital dannelse knytter samtidig an til unges identitet. Unge har ligesom voksne tre forskellige overordnede roller i det digitale samfund: De er privatpersoner med familie, venner og interesser; de er i den ene eller anden form ideelt set aktive på arbejdsmarkedet, som f.eks. medarbejdere eller arbejdsgivere; og de er borgere i det danske samfund. Som borger bør du forholde dig til digitale og følge den digitale udvikling for at kunne agere i det digitale samfund. Det betyder, at medborgerskab og digital dannelse hænger sammen og derudover griber digital dannelse ind i og inkluderer arbejdsliv og privatliv.

Digital dannelse betyder, at den enkelte er i stand til:

- At indsamle og kritisk behandle og anvende materiale fra nettet
- At forstå dialogen på nettet og deltage i den
- At etablere, vedligeholde, udvikle og beskytte en digital identitet
- At være villig til konstant at lære nyt og eksperimentere
- At producere selvstændigt digitalt materiale til nettet

<http://andersstubkjaer.com/2011/02/digital-dannelse-forklaring-udbedes/>

Medborgerskab

...ordet bruges i Danmark typisk til at beskrive en person, der kender sine rettigheder og pligter. En som føler, at han eller hun hører til i det danske demokrati og har de rette forudsætninger for at kunne deltage på demokratisk vis i de fællesskaber, han eller hun indgår i. Medborgerskab handler altså om at tage ansvar for sine egne handlinger... at vide, hvordan man ad demokratisk vej kan ændre ting, som man ikke er tilfreds med... om at værne om værdier som frihed, ansvar og ligeværd...

<http://menneskeret.dk/skoleavis/rettigheder+og+medansvar/hvad+vil+det+sige+at+v%C3%A6re+medborger-c7->

Olympia i London, hvor BETT messen fandt sted. Foto Anders Stubkjær.

Olympia, London, BETT messen. Foto Anders Stubkjær.

Hvordan skal vi give unge digital dannelse?

At finde svaret på dette spørgsmål er formodentlig en af de største udfordringer, undervisningsverdenen står overfor i disse år. Nogle af de konkrete ting, skoler skal tage stilling til, er indkøb af hardware og software og krav til elever om at investere i samme. Uddannelsesinstitution skal beslutte hvilken type hardware, stedet vil satse på. Det er en svær beslutning, fordi det koster, og det meste materiel, der bliver investeret i, er nærmest forældet i sekundet, det bliver sat op. Vi kan sætte ekstremerne op: Nogle gymnasier satser udelukkende på Apple-produkter. Andre har, som det vil fremgå i det følgende, bevidst afvist kun at satse på et fabrikat.

I begyndelsen af januar 2012 var jeg i London for at deltage i BETT (Education Technology Show – www.bettshow.com). I den forbindelse besøgte jeg en skole i Herne Hill, hvor ledelsen havde taget den beslutning, at det ikke skulle være enten Microsoft eller Apple. Derimod skulle elever have adgang til begge dele. Ideen synes fornuftig på den lange bane, da det er en svaghed for elever kun at være bekendt med ét system. Omvendt giver er det en stor udfordring for institutionen og dens lærere.

På BETT-messen var der flere indikatorer på, at jo lettere det bliver at producere materiale og fremvise materiale, desto mere ligegyldigt bliver det hvilket fabrikat, der står bag. I den forbindelse blev det påpeget, at cloud-computing på sigt bliver en vigtig ingrediens i undervisningsverdenen og i øvrigt. Cloud-computing henviser til det, at programmer og det materiale, man producerer, ligger i 'skyen' – altså på internettet. Professor Stephen Heppell (www.heppell.net) formulerede det ganske præcist, da han sagde, at kravet til elever bør være 'bring a browser' – dvs. tag en form for computer med, så du kan komme på internettet.

Lærerrollen udfordres

For nogle undervisere kan det virke uoverskueligt at skulle i gang med at anvende sociale og digitale medier i undervisningen. Som lærer har du været vant til, at alt det nødvendige står i en eller flere lærebøger, som er placeret i bogkælderens. Stakken med de 30 eksemplarer skal blot hentes, uddeles til eleverne og så begynder vi på side 1. Og så kører det.

Inddragelse af teknologi i undervisningen er bestemt muligt, men ikke enkelt. Det kræver et detektivarbejde at finde et program eller en applikation, der er relevant at bruge. Dernæst skal det integreres på rette vis i undervisningsforløbet. For det tredje bør læreren kende op og ned på programmet. Der vil uden tvivl være et par elever, der kender det eller lynhurtigt kan sætte sig ind i det og hjælpe de andre – og i øvrigt vil være bedre til det, end læreren nogensinde bliver.

Din rolle som lærer bliver udfordret, fordi du må afgive indflydelse og kontrol til elever og lade dem blive medspillere i undervisningen. Det kan opleves grænseoverskridende, når man prøver det de første par gange. Det er væsentligt at inddrage eleverne, og spørge om det giver mening, eller om det kan skrues sammen på en bedre måde. Men det er afgørende at være bevidst om den pædagogiske merværdi ved at bruge IT og i den forbindelse holde fast i, at det er læreren, der er bedst til at skabe situationer, hvor der kan opstå læring.

Ledelse og vigtigheden af læringseksperimenter
Det er væsentligt, at ledelsen på en uddannelsesinstitution tager ansvar for arbejdet med digitale og sociale medier i undervisningen og formulerer en vision for, hvilken vej de ønsker arbejdet skal gå. Afgørende er det, at der fra ledelsen bliver satset på erfarings- og vidensdeling mellem lærere - gerne på internettet.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at ideen om at unge er digitale indfødte - hvor alle som én har fuldstændigt styr på det digitale - ganske enkelt er noget vrøvl! Forestil dig en skoleklasse. Der er en mindre gruppe af meget fagligt stærke, den store middelgruppe og så de svageste. Det er desværre på samme måde med hensyn til kompetencer på det digitale felt. Jeg har oplevet elever, der lynhurtigt optager en god video med mobiltelefonen,

redigerer den og sætter tekster og lyd på. Men jeg har også oplevet andre, der ikke havde den fjernteste anelse om, hvad Excel var og blev rædselsslagne ved at få en opgave om at lave en podcast ved hjælp af mobiltelefonen.

Skal der bruges programmer, så vil det ofte kræve, at der undervises i brugen af dem. Eleverne skal samtidig have tid til at prøve sig frem, før der bliver produceret noget af værdi. Det er afgørende, at både organisation og underviser indser, at der ikke er én, men derimod mange opskrifter på brugen af sociale og digitale medier i undervisningssituationer. Strategien er at finde frem til det, der formodentlig vil give størst pædagogisk merværdi i brugen af diverse former for IT til at understøtte læring i undervisningen. Det kræver en villighed til at eksperimentere og samtidig acceptere, at man laver noget højt fra tid til anden. Med den hastighed, der bliver lanceret nye programmer, applikationer m.v., er det samtidig set fra et ledelses- og et underviserperspektiv vigtigt at have for øje, at det, der giver mening i dag, er formodentligt forældet om 1-1½ år.

Museer som 'places of learning'

Jeg var bæret over at blive inviteret til at holde oplæg ved det internationale formidlingsseminar

Tom Stacey, ph.d., underviser elever fra Lampton School i programmering. Foto Anders Stubkjær.

2012, da jeg på ingen måde er ekspert i museer og hører til typen af museumsbrugere, der besøger museer et par gange om året. Ikke desto mindre har jeg efterfølgende funderet over, hvordan digitale og sociale medier kan påvirke et museum, og hvordan museet på mange måder er et brydningssted, hvor gammelt møder nyt.

Jeg var imponeret i sommer, da jeg downloadede en applikation på Statens Museum for Kunst i forbindelse med Toulouse-Lautrec udstillingen. I London genså jeg for første gang i tyve år British Museum og blev overvældet over, hvor elegant den nye arkitektur harmonerer med den gamle del af bygningerne. I den forbindelse oplevede jeg samtidig, hvordan Kleopatras mumie stadig lå på præcis samme måde, i hvad der formodentlig var det samme montre.

I London var jeg til foredrag med professor Carey Jewitt (<http://tinyurl.com/dbyora>), der bl.a. talte om, hvordan introduktionen af teknologi kan forandre et rum eller undervisning. Hun brugte indførelsen af et smartboard i klassen som eksempel og forklarede, hvordan det kan forandre fokus i en klasse. Hun omtalte samtidig museer som 'places of learning', hvilket - måske bedre sent end aldrig - fik mine øjne åbnet for at forstå museer som institutioner, der ligesom gymnasiet er fokuseret på at skabe netop deres version læring. Hun nævnte et forsøg, hvor unge besøgende kunne forberede deres besøg og både under og efter besøget lave en digital produktion med billeder og historier fra selve besøget. På den måde blev der spundet en historie og en forbindelse, der ideelt løb fra klasseværelset på skolen til museet og tilbage igen, hvor historien om besøget blev fortalt og resultatet fremvist. Der er paralleller til undervisningsverdenen, idet museet er et andet læringssted. Samtidig er der paralleller til digital dannelse, idet produktionen af relevant digitalt materiale på sin vis må være topmålet af digital dannelse.

Den programmerede fremtid

Jeg har forsøgt mig med refleksioner over den dimension af medborgerskab, der handler om, at unge skal være i stand til at gebærde sig i det digitale samfund. Som borger i dagens Danmark i dag finder du dine opdaterede rettigheder på nettet, du får adgang til og kommunikerer med det offentlige

via nettet, og dialogen om hvilken vej samfundet skal gå, finder i stadig større grad sted i den digitaliserede verden. Hvis du vil give dit bidrag, er din evne til at producere digitalt materiale i den forbindelse måske ikke altafgørende, men væsentlig.

Undervisningsverdenen har en stor udfordring med at lære unge den bedst mulige måde at agere i den digitale verden på. Samtidig er det vigtigt, at den politiske verden tager højde for, hvordan vi som undervisningsverden møder den digitale udvikling. Vi diskuterer i øjeblikket, hvordan vi kan prøve os frem med eksisterende programmer og applikationer, m.m. – hvilket er næsten håbløst gammeldags.

I London mødte jeg David Miller, der i 2008 fik The Guardians pris for årets bedste lærer. Han talte om, at vi hurtigst muligt bliver nødt til at lære unge at programmere. Hvem skal lave den næste Twitter, Facebook, Skype? Den britiske undervisningsminister annoncerede i sin åbningstale på konferencen, at det, der svarer til bekendtgørelsen for undervisning i folkeskole og gymnasium, skulle laves om, så der blev sat langt større fokus på, at unge skulle lære at programmere. Man bliver hurtigt forpustet. Det går stærkt!

Thoughts about citizenship, digital literacy and the challenges faced by the world of education

By Anders Stubkjær, college teacher at Sønderborg Statsskole, mail@andersstubkjaer.com

As a college teacher, Anders Stubkjær is interested in the challenges facing the education system and its teachers regarding the issue of teaching digital literacy to children. In terms of cultivating digitally literate citizens, he emphasises the role of museums as a secondary place of learning for the production of relevant digital material. The cultivating digital literacy in young people is vital in order to enable them to become active citizens in the digital society.

Read more at <http://andersstubkjaer.com> and www.linkedin.com/andersstubkjaer.

A Democratized celebration

Sherwood McCaskie, Head of Research & Information, Caribbean Broadcasting Corporation, Barbados, sherwood3@gmail.com

From time immemorial, heritage institutions such as archives, libraries and museums have been playing pivotal roles in bringing about societal and economic changes. The Great Library of Alexandria Egypt which functioned as a major centre of scholarship from its establishment in the 3rd century BC until the Roman conquest of Egypt in 30 BC stands as one of the earliest classic example of such heritage institutions. The library of Congress in Washington USA is a present day example. Throughout the centuries, policy-makers realised, and acknowledged that within these Heritage institutions there exists a wealth of political, social and economic activities that is fundamental for building the future. This paper presents the case of how a nation's preservation of its culture and heritage, and the use of that have brought about a high percentage of public discourse and community participation at all levels, resulting in a better informed citizenry. Using the "Community Independence Celebration" as the example, it will show how the democratization of heritage participation also encourages democratic public discourse. Furthermore it will detail how policies and projects designed to enhance community identity, sustainable cultures, and local economies can serve as tools for the wider cause of social development and positive social change.

Map of Barbados

Barbados is a mere 166 square miles, and lies 39 degree north of the equator and 59 degree west of Greenwich meridian, that places it immediately east of the Caribbean island chain.. To understand how this island has achieved this, the discourse must be put in its true perspective. On Saturday February 27th, 1627, the English sailed upon Barbados with the intention of establishing a permanent settlement; they claimed the island in the name of the King James. Those early settlers brought with them their culture and immediately set about to place the British stamp on the island. They experimented with the cultivation of tobacco, but sugar soon became the main crop which eventually made Barbados the jewel in the British Crown;

Youth participating in community quizzes and debates

Slave ship

and the wealthiest piece of land in the Americas at that time. Its geographical location was the main factor responsible for it becoming the transshipment point for all vessels originating in Europe and heading for the new world. Millions of Africans arrived on the island to be transported to other Caribbean territories and the Americas during the period of the Trans Atlantic Slave trade, between the 16th and 19th century.

Development of Heritage Institutions

During the early part of the 18th century, it was said that everything was imported into Barbados except books. A literary society was established in 1777, and a library association in 1814, but both were private organizations for members only. In 1847 three years before the first Public Library Act was passed in Britain, an act was passed in Barbados establishing a Public Library and museum on the island. A department of Archives was later established. Over the years various information centres have been established throughout the island both public and private and academic. As it relates to museums, 18 of these were eventually established throughout the island, demonstrating a variety of topics displaying artefacts in a thematic manner, providing interpretation, and allowing viewers to interact with the exhibits. They provide us with the capacity to make links between heritage culture and ideas and so provide the wrap from which we can take an active and creative part in charting our future.

Attainment of Independence

Slavery ended in 1834, and the island remained under British rule until it achieved independence on November 30th 1966, in a grand ceremony involving many uniform groups.

First independence ceremony, November 30th, 1966

It was the birth of an Independent Barbados. For the next 29 years the celebration of independence would be a mere military parade on the Garrison savannah on the morning of the anniversary, November the 30th. Later in the evening, the Prime Minister would host a reception for invited guests at his official residence, Ilaro court. For the first 28 years this was the Barbadian official celebration of independence.

Independence celebration, Garrison savannah, Nov, 30, 1976

Community Approach

The centralised approach to the celebration with the parade and Prime Minister's Official Reception did very little to engender in the people any sense of ownership and understanding of their independence and nationhood. However in the early 1990s, the Minister of State in the Prime Minister's office, Glyne Murry, was of the view that inclusive heritage policies, encouraging all sectors, stakeholders, and communities to participate in heritage planning and commemoration, would have had a positive social effect in the society. Therefore in August of 1995 a Community Independence Celebration Secretariat was established within the office of the Prime Minister, charged with the responsibility of formulation "A Community Approach to Independence". This is where it all started for Barbados, policies and projects were designed to enhance community identity, sustainable culture, and local economies. These served as tools for the wider cause of social development and positive social change

How was this achieved?

Through its mission, the Community Independence Celebration Secretariat ensured that the inde-

pendence celebration in Barbados was made a more people- participatory activity touching the lives of every citizen in all communities across our nation. It ensured that independence became more than just a one day celebration, but a state of mind in every Barbadian throughout the year, and heightened during the entire month of November.

School children participating in independence celebration

The Parish Independence Committee is the driving force of the celebratory activities thereby ensuring community participation, unlocking the vast untapped resources of organizational, cultural and artistic talent and skills that were once dormant in our communities. The island is divided into 11 parishes; all parishes are required to select a committee, the committee is made up of a number of individuals. The committee then selects two Parish Ambassadors, a male and female between the ages of 18 and 30. The main aim of the Parish Ambassadors Programme is to create a strong and lasting sense of community commitment and nationalism among our young adults. The Parish Ambassadors are to be actively involved in their parishes; demonstrating a willingness to participate in a programme that seeks to uplift their parish and nation. The committee must also select and manage a parish project.

Parish Project

As it relates to community involvement, the parish of St Lucy will be our example. The Community Independence Secretariat identifies a theme for each year. In 2010, the national theme was Exploring our unique heritage proud to be a bajan.; the word "bajan" is an abbreviated form of Barbadian.

It is the responsibility of the individual parish to decide on a parochial approach to each year's theme, one that would embrace the entire community. The parish of St Lucy decided to title its project "Lucy: her places people and prospects". The contribution this parish has made to the national development of Barbados was highlighted and shared with all. It had an all embracing educational component where information on life style, customs, social values and other tradition that have influenced the lives of our forefathers were passed on to our youth. Those areas that were not yet tapped into and had not realized their full potential were also promoted because of the inherent potential for their contribution to the development of Barbados. As it related to places! Each community in the parish has a unique history and heritage, however for the purposes of the project and in the interest of time, the committee concentrated on what it termed "Lucy's Monuments", those structures in the parish that have been created explicitly to commemorate or celebrate a person or event or which have become important to the people as a part of their remembrance of past events in the parish. After consultations with knowledgeable individuals and after making use of the available resources in our library, museum, and archives; the committee wrote a script for a guided tour of the "Lucy's Mmonuments." Students from all of the primary schools in the parish were taken on a guided tour of these monuments.

The monuments visited included the Parry Monument, the birthplaces of two of the island's national heroes, The Right Excellent Charles Duncan O'Neal, and Right Excellent Errol Barrow. Additionally they toured the only octagonal chimney in Barbados, and the most recognisable monument in

Pupils touring the monuments in the parish

the parish, the church of St. Lucy. The children were also taken on a tour of the cemetery and were told a number of tales from the tombs.

Teacher Beverly Blackman expressing gratitude to the Parish Ambassadors for conducting the tour for her pupils

The committee also called attention to the new business enterprises that were expected to bring about sustainable development in the parish. Evidently, the project achieved its objectives.

Members of the community who worked tirelessly for the development of the parish were highlighted, and their stories shared. Erneth Philip was crowned Queen of the Sugar crop on many occasions; her accumulated winning prizes could in no way be equated to the sterling contribution she has made to the sugar industry in Barbados. The committee also highlighted the work of community baker Daphne whose legendary Barbadian delicacy sweet breads are baked in a wooden oven. The cane lily craft of Vesta Springer was also highlighted and shared with the entire nation. The committee established a Lucy's Mobile Museum which

Queen of the Sugar Crop Ernetha Phillips, sharing with the ambassadors

Vesta Springer demonstrating the art of cane Lily craft

traversed the parish, and was mounted at 8 locations.

Tuk- band and folk music workshops were conducted for members of the parish. The entire community benefited from the heritage tours, literature, community and quizzes. Other activities that were part of the project included The Heritage Community Flower Garden Competition, and the publication of the Lucy's Heritage Book. To have been successful in these heritage activities, the ambassadors and the committee members visited libraries, archive and museums; and the many communities in the parish. While there they interviewed and held discussions with the residents, and built the community's history which they eventually edited and saved to a DVD and shared with the entire nation. This exercise was a fine example of the great potential of heritage institutions to promote knowledge and inspiration, and provide information in ways that engage, stimulate and encourage the overall sustainable development of the individual, the community, and the nation.

National celebration

This "New Approach" has deepened and broadened people-participation in our Independence celebrations. The programme of community activities is geared towards generating and reinforcing self-help and parochial resourcefulness and stimulating greater pride in the community and nation. In a break from tradition, the entire month of November and not just Independence Day, November 30, was now designated for celebrating the Spirit of Independence through community-based activities organised by the Parish Independence Committees.

The official launch of the Community Independence celebration is held on the last Saturday in August. At this even event the parish ambassadors are formally introduced to the public, and the programme of national activity for independence is revealed. As the month of independence dawns, there is an official lighting ceremony in the island, where the capital city of Bridgetown and governments building in other towns, and all roundabouts are beautifully lit. This programme which is a joint effort between the public and private sector uses the national colours and symbols and stimulates nationalism. The ceremony officially signals the start of the month of celebrations and it has become one of the major highlights of national life at independence time.

Official lighting ceremony in Bridgetown

There is a parish colour, St Lucy's colour is jade, each parish is also given a month in which all of its work is highlighted throughout the island. It must be noted that on an appointed day, a panel of judges visit each parish, and the parish committee must present and defend its project as if it were defending a thesis desideration. On completion of the judging of the 11 parishes, the winners in the various categories are announced, and awarded handsomely. This programme has developed a positive sense of self worth among our young people and a strong sense of commitment to their communities and the nation.

At the end of their training and upon completion of their projects, the parish ambassadors are brought together at for a major celebration titled "The Spirit of the Nation," to report on their parish project. Here they highlight their experience and promote the uniqueness of their parish as they appear in customs and formal wear, it must be noted that this

is not a beauty pageant, but a Spirit of the Nation celebration, every piece of garment worn highlights and portrays one of the unique features that is to be found in the ambassadors' parish. During the Spirit of the nation celebration 1999; Lisa Haynes and Korrie Mapp were the proud ambassadors of the parish of St John. One of the island's more beautiful and historic churches is to be found in this parish, and it is a major tourist attractions. On the night of the event in 1999, Lisa's gown portrayed the uniqueness of the St John Parish church

1999 Ambassador for St John Lisa Broome nee Haynes depicting the church of St John.

The example of the Parish Ambassadors of the parish of St Michael could also be cited. Barbados proposed two areas for inscription on the prestigious UNESCO World Heritage list, Greater Bridgetown and the Garrison and its historic area; these areas are found in the St Michael parish. The Ambassadors set out on a quest to sensitise Barbadians about the importance of this, what it meant to be inscribed, the benefits to Barbados, and Barbados' responsibilities when it is inscribed. To be effective, they consulted a number of historians,

The historic Church of St John.

Historian Dr Karl Watson sharing his knowledge with the St Michael Parish Ambassadors 2010

heritage experts, and members of the local community. On completion, the ambassadors returned to the communities in the parish of St. Michael and happily shared their acquired knowledge. On June 25th 2011, the island's site was inscribed.

Another example of social development and social positive change was seen in the Mini-Parks Competition which heightened environmental awareness within the community, and continued our tradition of environmental friendliness, through the direct involvement in the maintenance of our natural landscape.

Conclusion

Overall the process has developed in our youth a sense of responsibility and pride in themselves, their communities and their nation. It has improved people's lives by building knowledge, supporting learning, inspiring creativity and celebrating identity. Furthermore the innovation that were possible because of the use of these heritage institutions, and the imagination that they have inspired are now essential stimuli to a creative Barbados. Better relations between communities and parishes have been forged, and there is the acknowledgement that the senior citizens are our foundation and our youth are our support. Today the youth are continually made aware of the needs of their community and the accomplishments of its people.

Bibliography

<http://www.elitesoundsystems.com/testominals/Independence.pdf>

Hoyos F.A, Barbados: A History from Amerindian to Independence. – London: Macmillan, 1978

Hoyos, F. A, Barbados our island home. - London: Macmillan, 1989

A Democratized celebration

Sherwood McCaskie, Head of Research & Information, Caribbean Broadcasting Corporation, Barbados, sherwood3@gmail.com

This article describes the historic democratisation process in Barbados. At the same time, there is focus on how great an influence the preservation of cultural heritage has on society today. Using – and being conscious of – the history of Barbados provides contemporary society with an insight into how their society became a democratic society and what heritage they have behind them. This is done by means of establishing museums and through guided tours of monuments.

The article mentions various examples of initiatives that **have been taken to strengthen the citizen's feelings of national identity and citizenship.** By actively informing **young citizens about the island's history, the young citizens become conscious of the responsibility they have to further the nation's development.** Senior citizens are seen as being the foundation of society and the younger citizens are its pillars.

Trafficking og prostitution

- integration af museumsformidling i udkolingsens projektarbejde

Connie Hansen, tidl. projektansat museumsinspektør, Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, coah@museumsalling.dk

Med støtte fra Kulturarvsstyrelsen gennemførte Arbejdermuseet i 2011 et pilotprojekt, som satte fokus på indarbejdelsen af museernes udstillinger og formidling i projektarbejde i folkeskolens ældste klasser. Klassen bliver aldrig helt den samme, konkluderede John Sørensen, lærer på Engelsborgskolen i Lyngby, i evalueringen af pilotprojektet 'Kvinder til salg - et pilotprojekt om projektarbejde', som hans 8. klasse deltog i på Arbejdermuseet i efteråret 2011.

Pilotprojektets overordnede emne var trafficking og prostitution i Danmark og tog afsæt i særudstillingen 'John Kørner. Kvinder til salg', som blev vist på Arbejdermuseet i perioden 27. august – 29. december 2011. Udstillingen viste en række nye værker af samtidskunstneren John Kørner, som havde beskæftiget sig med problematikker omkring prostitution og misbrug af kvinder. Kunststudstillingen var suppleret af en genstandsbaseret udstilling om handlede kvinders vilkår som prostituerede i Danmark med titlen 'Fanget bag åbne døre'.

I pilotprojektet deltog fire 8. klasser fra tre københavnske skoler: Engelsborgskolen i Lyngby, Vesterbro Ny Skole på Vesterbro og Krebs' Skole på Østerbro. De deltagende klasser var valgt ud fra geografisk og demografisk spredning.

I pilotprojektet var målet for eleverne at udvikle en oplysningskampagne om trafficking og prostitution, og eleverne blev klædt på med viden fra museets side til denne proces. Først gennem et skriftligt undervisningshæfte, som blev gennemgået i klassen, inden skolerne besøgte museet første gang. Herefter gennem workshops på museet samt et undervisningsforløb i klassen med en af museets inspektører.

Da elevernes kampagnemateriale var færdigt, blev det præsenteret i klasserne for derefter at blive udstillet på Arbejdermuseet. Åbningen af udstillingen

En del af oplysningskampagnen fra Engelsborgskolen var rettet mod sekskunder. En af kampagnens plakater stillede spørgsmålet: "Ved du, hvor din mand er lige nu?" Foto: Engelsborgskolen

gen bestod af endnu en præsentation af materialet, hvor klasserne præsenterede deres slutprodukt for de andre klasser. Ved præsentationen på Arbejdermuseet modtog eleverne desuden professionel feedback på deres arbejde af Erich Karsholt fra reklamebureauet Bates Y&R.

Et væsentligt element i pilotprojektet var yderligere, at hver klasse af museet havde fået stillet et budget på 8.000 kr. til rådighed til produktion af oplysningskampagnerne.

Udkolingsens projektarbejde

I folkeskolen arbejdes der på alle klassetrin projektorienteret, og projektarbejdet kulminerer i 9. klasse med den obligatoriske projektopgave. Projektopgaven er en tidskrævende proces for både lærere og elever, og der er mange krav, der skal tilgodeses. Tværfaglighed skal vægtes højt, og både arbejdsproces og emneafgrænsning skal være tilført 'kaotiske situationer', så eleverne lærer at håndtere ukendte forhold. Desuden skal projektarbejdet styrke både faglige og sociale kompetencer og skabe personlig udvikling hos eleverne.

Ved pilotprojektets start var Arbejdermuseets forestilling, at museerne med deres viden, formidling og udstillinger generelt har et uudnyttet potentiale til at gå aktivt ind og styrke projektopgavens ind-

hold og form. Museerne kan trække projektarbejdet ud af skolens rammer og relatere det til virkeligheden i en grad, som skolerne ikke selv har ressourcer til. Formodningen viste sig at holde stik, og pilotprojektet fik skabt situationer for både elever og lærere, som de aldrig havde drømt om.

Hvad museet kunne tilbyde skolerne?

I forløbet stod det hurtigt klart, at det som rykkede i projektet, var helt klart emnet, som var noget kontroversielt i forhold til, hvad skolerne plejede at tage op som overordnede projektemner. At arbejde med trafficking og prostitution viste eleverne nogle sider af samfundet og tilværelsen, som de absolut ikke var bekendte med. Samtidig var eleverne enige om, at det var et vigtigt emne at arbejde med og lære om.

Det fangede desuden mange af eleverne, at emnet var højaktuelt, og de blev udfordret både på deres viden, fordomme og forestillinger om den tid og det samfund, de lever i. For klasserne fra Vesterbro Ny Skole var emnet yderligere en øjenåbner i forhold til det kvarter, som de fleste af eleverne er vokset op i. Eleverne kendte udmærket kvinderne, som trækker på gaden, men ingen af dem kendte til de personlige tragedier, der kan ligge bag. De er blevet bevidste om, at der sker ubehagelige ting meget tættere på, hvor de bor, end de har været klar over, som lærer Charlotte Lee Høirup fra Vesterbro Ny Skole udtrykker det.

Oplysningskampagnen som opgaveform var en meget anderledes måde at lave projektopgave på, men den var interessant for eleverne og havde en stor styrke i, at det færdige materiale var et sammenhængende produkt, som blev oplevet af andre end eleverne selv. Det var vigtigt, at kampagnen 'skulle bruges til noget', at den ikke blot endte ovre i skolens fælleslokale, som John Sørensen fra Engelsborgskolen udtrykker det. Derfor var det af stor betydning, at det færdige materiale skulle udstilles på Arbejdmuseet, så andre kunne opleve det.

Jeg synes, at vores produkt har fået lov til at folde sig mere ud, end hvis det kun var til en skoleopgave, forklarer Liv fra Engelsborgskolen efterfølgende om grunden til, at museumsudstillingen gjorde en forskel. Det gjorde det også ekstra sjovt, mener

Agnete fra samme klasse. Det er meget anderledes og ukendt, men samtidig er det fedt at kunne vise andre det, man har brugt så lang tid på. Når det skal udstilles er jeg også ekstra opmærksom på, om teksten er grammatisk korrekt, tilføjer Agnete. Eleverne fra Vesterbro Ny Skole var også meget bevidste om, at informationerne skulle være mere uddybet, da der kom mennesker og så udstillingen, som ikke havde en baggrundsviden om trafficking og prostitution.

Lærer Charlotte Lee Høirup fra Vesterbro Ny Skole mener, at det var guld værd for lærerne, at de havde museet som samarbejdspartner, da det rykkede ved nogle grænser for klassens projektopgave, som det ellers ikke ville have været muligt for lærerne at passere. Museet indgik yderligere i en ekspertrolle for både lærere og elever og kunne hjælpe med spørgsmål, give feedback på fx ideer til indhold, udformning og layout og hjælpe med tekniske detaljer omkring opsætningen i udstillingen.

Videnstilegnelse gennem workshops

Som en del af pilotprojektet deltog eleverne i tre workshops på museet. Første gang mødte eleverne journalist og forfatter Jens Høvsgaard, der i mange år har skrevet om menneskehandel og tvangsprostitution. Workshoppen blev indledt med fortællingen om den unge pige Carmen, som Høvsgaard år tilbage købte i Rumænien som en del af et forsøg på at afdække, hvor nemt det er at købe et andet menneske.

I anden workshop mødte eleverne jurist Anne Brandt Christensen og trauma terapeut Michelle

Omdrejningspunktet for kampagnen fra Vesterbro Ny Skole var kvinden som offer for menneskehandel. En af arbejdsgrupperne skabte en installation med Barbie dukker, som symboliserede kvinderne, der var til salg. Foto: Arbejdmuseet

Mildwater fra den frivillige hjælpeorganisation HopeNow. Mildwater og Brandt Christensen viste filmen 'Når månen er sort' (2007), der præsenterede eleverne for to beretninger om afrikanske kvinders møde med Danmark som tvangsprostituerede. Styrken i denne workshop var i høj grad det autentiske islæt og de personlige beretninger, som HopeNow gennem deres tilstedeværelse kunne bekræfte sandheden af. Det var en stærk oplevelse for eleverne at møde to mennesker, som havde haft personlig kontakt med kvinderne. At deltage i workshoppen vakte elevernes interesse for emnet i et helt andet omfang, end hvad lærerne ellers kan opnå gennem undervisningen.

Sidste workshop var et udvidet undervisningsforløb i særudstillingen 'John Kørner. Kvinder til salg', som gav eleverne mulighed for at fordybe sig i de personlige historier, de havde stiftet bekendtskab med ved de to foregående workshops. Den supplerende genstandsudstilling konkretiserede desuden den viden, eleverne havde tilegnet sig. Det berørte eleverne, at genstandene ikke 'blot' var museumsgenstande, men ting som indtil forholdsvis kort tid siden havde været anvendt af prostituerede. De udstillede genstande var bl.a. regnskabsbøger, tøj, afslag på opholdstilladelse fra Udlændingenservice, håndtasker med indhold og juju-poser. John Sørensen mener, at det for hans elever især gjorde et stort indtryk, da de i forbindelse med de prostitueredes regnskabsbøger skulle svare på, hvornår de troede, at der var mest travlt for de gadeprostituerede. Det gik pludselig op for eleverne, at den typiske sexkunde i Danmark er en almindelig mand, der har arbejde og familie.

8.a. fra Engelsborgskolen præsenterer deres kampagne for de andre deltagende klasser i projektet. Foto: Arbejdermuseet

Kunstværkerne i den resterende del af udstillingen demonstrerede, hvordan kunst kan have en stemme i den politiske og samfundsmæssige debat. Efter de tre workshop og yderligere et undervisningsforløb om oplysningskampagners grundelementer på skolen, var eleverne klædt på til at udarbejde deres egen oplysningskampagne.

Læringsmetoder

Pilotprojektet satte forskellige læringsmetoder i spil, og både problemformuleringer, research, brainstorming, logbøger og præsentationsteknik blev væsentlige elementer. Desuden blev der i bredt omfang trukket på fagenes metoder. Klasserne arbejdede med matematiske grafer og samfundsfaglige metoder som spørgeskemaer, spørgeteknik og det at udføre interviews, kildekritik, undersøgelser og faglig læsning, som også indebar at opsøge viden, analysere den og videreformidle pointerne med eget sprog. Derudover kom metoder fra de praktisk-musiske fag også i spil. Især integreringen af logbøger i arbejdsprocessen viste sig at være et redskab, som havde stort potentiale i forhold til anden museumsundervisning. Det var desuden en væsentlig fordel, at undervisningsforløbene var bygget op over forskellige læringsmetoder som fx gruppearbejde, dialog, meningsudveksling og genstandsberøring. Herved blev forskellige indlæringsmetoder hos eleverne tilgodeset.

Klasserne var inddelt i forskellige arbejdsgrupper, men i hver klasse indgik alle grupperes slutprodukter i en samlet kampagne. Det var op til eleverne selv at vælge, hvilket medie de ville anvende i deres oplysningskampagne, og slutprodukterne bestod derfor både af plakater, foldere, film, interviews, annoncer, fotos mv. Ved interviewene var eleverne både i kontakt med hjælpeorganisationer, fortalere for prostitution og sexkunder. En klar sammenhæng mellem problemstilling, arbejdsproces og indhold sikrede kvaliteten i projektopgavens slutprodukt.

Valg af underemne

Klasserne lagde fra start et imponerende stykke arbejde i projektet, og både lærere og elever var fangede af emnet ugerne igennem. De fire klasser havde vidt forskelligt fokus på opgaven. Vesterbro Ny Skole arbejdede eksempelvis meget med kvinder-

ne og deres forhold, mens flere af grupperne fra Engelsborgskolen koncentrerede sig om sexkøberne. Krebs' Skole valgte at dreje emnet til børnearbejde og skabte således ikke en oplysningskampagne om trafficking og prostitution, men i stedet et undervisningsmateriale, en film, hvor unge formidlede til unge.

Eleverne valgte underemner ud fra forskellige betragtninger: En arbejdsgruppe valgte kvinderne som omdrejningspunkt, fordi vi syntes, det var vigtigt at fokusere på ofrene, fordi det er dem, det går ud over, forklarer en elev fra Engelsborgskolen. Andre havde dog den modsatte holdning: Vi valgte, at vores fokus var bagmændene, da vi syntes, at der var alt for meget fokus på kvinderne. En anden elev fortæller: Vi besluttede, at vi skulle have om emnet 'de unge købere', fordi vi syntes, at det var et vildt spændende emne, som burde uddybes, da en helt masse af de unge i Danmark faktisk synes, at det er okay at købe sig til sex. En anden gruppe valgte samme målgruppe, fordi den bedste måde at forebygge trafficking på ville være ved at informere de unge købere om kvindernes ringe levevilkår.

Et grænseoverskridende projekt på den gode måde. Museerne har gennem udstillinger og formidling mulighed for at bringe samfundsrelevante, debat-skabende og kontroversielle emner på banen, og at eleverne i pilotprojektet arbejdede med menneskehandel og tvangsprostitution, har givetvis overrasket nogle. John Sørensen oplevede, at der var mange reaktioner på, at eleverne arbejdede med dette emne i deres projektopgave. Som han uddyber, så hører der særlige fagtermer til italesættelsen af trafficking og prostitution, og både lærer og elever oplevede, at forældre og andre nærmest blev chokerede over sprogbruget. Hurtigt fandt eleverne det nemlig naturligt at tale om fx kondomer og sex. Omverdens reaktioner på elevernes arbejde kulminerede ved et besøg af en journalist fra områdets lokalavis, der blev meget overrasket over elevernes baggrundsviden om prostitution. Journalisten ville alligevel ikke skrive om projektet i det omfang, som der først var blevet aftalt. Oplevelsen var en af de mange uvante situationer, der opstod undervejs, men John Sørensens klare vurdering er, at pilotprojektet på en god måde var grænseoverskridende for eleverne.

Elever fra Krebs' Skole undersøger de prostitueredes håndtasker. Håndtaskerne var med som genstande i udstillingen "Fanget bag åbne døre", som var en del af den store særudstilling "John Køerner. Kvinder til salg". Foto: Krebs' Skole

Manual og uddybende beskrivelse af projektet findes i rapporten 'Kvinder til salg – et pilotprojekt om projektarbejde, som Arbejdermuseet har udarbejdet til Kulturarvsstyrelsen.

An information campaign about human trafficking and prostitution as project work
- incorporating a museum into out-of-classroom project work

By *Connie Hansen, former Project Curator, The Workers' Museum & Labour Movement's Library and Archive, coah@museumsalling.dk*

This article describes a pilot project at The Workers' Museum, which focussed on incorporating the museum's exhibitions and information into project work in the upper grades of Danish schools. In this pilot project, pupils had to create and develop an information campaign about human trafficking and prostitution – an unconventional way of doing project work. Through its exhibitions and information, the museum had the opportunity to bring to the fore socially relevant, debate-creating and controversial topics. The partnership was of great benefit to both the museum and to the teachers and students

Nye billeder af byen

- Væggen

Sarah Giersing, Museumsinspektør, Københavns Museum, AH77@kff.kk.dk

Med VÆGGEN giver Københavns Museum alle adgang til at fortolke og supplere samlingerne direkte fra gaden. Brugernes deltagelse føjer nye facetter til byens kulturarv. Samtidig rejser projektet dilemmaer, der udfordrer den enkelte medarbejder her og nu og på længere sigt hele institutionen.

Internettet og digitalisering af kulturarven har skabt nye kulturelle processer, som museerne må forholde sig til. Fænomener som YouTube og Flickr har gjort enorme mængder af billeder tilgængelige i et flow, hvor kopier cirkulerer i en evindelig deling. Hvor originalen befinder sig - hvis det overhovedet giver mening at tale om et originalt digitalt foto - er blevet mindre væsentligt. Samtidig har de brugerstyrede wikis, chatfora og blogs været med til at skubbe til vores opfattelse af viden, for de viser, hvordan viden opstår og udvikles kollaborativt.

Denne demokratisering har givet genlyd i museerne, for den ryster det epistemologiske grundlag, der bygger på den antagelse, at der gemmer sig en form for sandhed i museernes samlinger - en sandhed, som kun specialister kan grave frem og formidle til publikum. Udviklingen peger frem mod en ny praksis, hvor samlinger kan ses som noget, der aflejres i en løbende udveksling af fortolknings og betydning. Og det kræver deltagelse og refleksion af museets brugere.

Formidlingsprojektet VÆGGEN undersøger det modsætningsfyldte felt som opstår, når museet afstår sit vidensmonopol for i stedet at facilitere en dialog mellem brugerne - samtidig med at museet stadig står som afsender og redaktør, og en del af brugere fortsat opfatter museet som den kulturarvsforvaltende autoritet.

Hvad er VÆGGEN?

Baggrunden for projektet er de arkæologiske udgravninger, der finder sted i forbindelse med anlæggelsen af en ny metro linje i København. Opgaven har givet en enestående mulighed for at undersøge, dokumentere og fortolke byens historie. Med VÆGGEN har museet forsøgt at skabe en platform, hvor også byens borgere deltager i arbejdet med at definere og formidle kulturarven.

VÆGGEN at dusk. Foto: jed 2009. Fra VÆGGEN

VÆGGEN er en udendørs, digital udstilling om København, der flyttes rundt fra sted til sted, så længe de arkæologiske udgravninger foregår. En specialdesignet skibscontainer på 12 meter indeholder fire store plasmaskærme og en database med omkring 15.000 medier. Skærmene er udstyret med en multi-touch grænseflade, hvor besøgende kan gå på opdagelse i en drømmeagtig gengivelse af byen. Designbureauet Spild Af Tid har udviklet et spilinspireret 2D/3D univers sat sammen af flere tusinde billeder fra byens historie. Brugeren kan bevæge collagen i alle retninger, så det ligner, at vedkommende selv bevæger sig rundt i denne virtuelle by.

Alle udsnit i collagen er klikbare og kan åbne både det enkelte billede, udsnittet stammer fra, såvel sin albums af relaterede medier og tags. Brugeren kan kommentere og tilføje sine egne film og fotos til databasen på lige fod med museets materiale.

Fænomenologi og forvirring

Det er hensigten med den intuitive navigation at gøre den legende fremdrift, der ikke følger et forudbestemt spor, til den primære måde at udforske VÆGGEN på. Ingen overordnet instruktion kan kontrollere brugerens oplevelse, og der bliver ikke præsenteret et universelt overblik over indholdet. I modsætning til fx et bykort, der repræsenterer en analytisk tilgang, lader VÆGGEN med inspiration fra fænomenologien brugeren følge sine egne ruter på tværs af tid og topografi. Håbet er, at dette univers ved at afspejle byen som en personlig erfaring antænder engagement og nysgerrighed.

Tilbagemeldinger har bekræftet, at det anderledes univers drager brugerne ind. Men enkelte oplever også interaktionen med VÆGGEN som let frustrerende - fordi de er usikre på, hvilken adfærd der forventes af dem, og fordi de savner overblik og instruktion. Det fravær af autoritativ styring, der var centralt i VÆGGENs konceptuelle udvikling, resulterer for nogle i en forvirrende uendelighed af muligheder. For at imødegå dette arbejder museet pt. på tiltag, der skal inspirere brugerne uden direkte at instruere dem.

Udsnit af VÆGGENs København. Grafik: Spild af Tid 2009.

Opvisning i udspring på badeanstalten Helgoland ca. 1910. Foto: Ukendt. Københavns Museum.

I dialog med brugerne

I løbet af sit første leveår, hvor VÆGGEN stod på Kongens Nytorv, havde den omkring en halv million besøgende. Mange deler tilsyneladende museets ønske om at åbne byens kulturarv for flere forskellige fortolkninger. Mængden af brugergenereret materiale vokser stødt. Efter et år er der mere end 3500 brugeruploadede medier i databasen, og der kommer kommentarer til dagligt.

Ofte stiller brugerne spørgsmål, som de forventer, at museet kan svare på, fx om en særlig bygning. Andre spørger til museets praksis, som når en vil høre, om han mon kan bytte sig til et emaljeskilt fra vores samling - for det mangler jo lige i hans! En anden spørger, hvordan vi kan vide, at den mand, vi har beskrevet som en alfons omkring 1900, nu også var det? Hvor det første spørgsmål tilhører museumsinspektørens traditionelle arbejdsområde, kræver de andre en større selvrefleksion og dialog om vores arbejde, end vi er vant til. Andre kommentarer lægger op til debat imellem brugerne, som når de fx diskuterer, om graffiti er kunst eller hærværk.

Men hvad skal museumsinspektøren bidrage med her? Skal jeg perspektivere og nuancere debatten med min særlige viden om graffiti i historien? Vil min professionelle indblanding ikke automatisk få en særlig autoritet, der kan være med til at lukke diskussionen? Eller skal jeg træde ind i debatten med subjektive holdninger - og demonstrere, at museernes arbejde med kulturarven udføres af enkelte individer, der kan påvirke det? Vil dette ikke underminere min egen professionelle persona? At gå i dialog med brugerne skaber dilemmaer, der rækker helt ind i den enkelte medarbejder.

Dare me? Foto: Nomis 2010. Fra VÆGGEN.

Brugernes billeder

De billeder af København, som brugerne uploader, er af stor diversitet og generelt vedkommende. Langt det meste materiale forekommer nøje udvalgt og forsynet med gennemtænkte metadata. De mange billeder repræsenterer hver især det levede liv i byen - set gennem øjnene på dem, der bor her.

En samlet analyse af det brugergenererede materiale er endnu ikke gennemført. Det står dog klart, at brugerne tilføjer facetter til billedet af København, vi ikke allerede kender fra samlingerne. Dels er brugernes fotos helt overvejende samtidige, dels adskiller de sig motivisk, kompositorisk og teknisk fra arkivbilledernes professionelle registrering. Brugerbillederne indfanger det, som har anfægtet fotografen personligt, fra en særligt god fest til nattelivets 'diskriminalitet' (som en bruger kalder det) af bestemte grupper.

Diskriminalitet på Vor Frue Plads. Foto: tonedøv 2010. Fra VÆGGEN.

Brugerne bidrager med friske perspektiver, men der opstår også nye udfordringer: For hvad skal der ske med dette materiale, når formidlingsprojektet en dag er slut? Hvordan skal de nye erkendelser, der opstår, integreres i samlingerne? Hvem har ret til at analysere det ny materiale, og hvordan skal det ske uden, at de flerstemmige betydnings-

VinterNatSommerDag. Udsigt over København fra Domus Portus ved Nordhavn. Blanding af 2 ens billeder, taget en vinter nat og en sommer dag. Foto: Franks 2010. Fra VÆGGEN.

dannelser reduceres? Og hvad skal bevares? De enkelte billeder, der allerede cirkulerer i kopier på nettet, eller back-up filer af hele databasen, der indfanger hele projektet i glimt?

VÆGGEN er et eksperiment, der producerer mange nye spørgsmål. Spørgsmål, som både museets formidling og hele institutionen kommer til at forholde sig til i fremtiden.

New City Images

By Sarah Giersing, Curator, Museum of Copenhagen, AH77@kff.kk.dk

The Museum of Copenhagen's VÆGGEN [The Wall] is an outdoor, mobile, digital exhibition about Copenhagen. VÆGGEN is a platform for dialogue about the city where users upload comments and their own pictures thereby giving new facets and interpretation to the city's cultural heritage. The article discusses the dilemmas and questions raised by the project, in which the authority of both the museum and the individual employee is challenged.

Det lærende museum

- samspil med læreruddannelsen i udviklingen af medborgerskabsundervisning

*Dorthe Godsk Larsen, formidler og leder af Skoletjenesten på Koldkrigsmuseum Stevnfort/
Østsjællands Museum, dgl@oesm.dk*

99 Luftballons

**Auf ihrem Weg zum Horizont
Hielt man für UFO's aus dem All
Darum schickte ein General
'ne Fliegerstaffel hinterher,
Alarm zu geben, wenn's so wär'
Dabei war'n dort am Horizont
Nur 99 Luftballons**

99 balloner flyver på himlen. Militæret anerkender dem ikke som balloner. I stedet tror de, at det er en slags indgående våben, hvorfor de straks sætter deres tropper på rød alarm! Dette udløser en atomkrig mellem koldkrigsmodstandere.

Erindringen om Den Kolde Krig og sounden af det tyske pop-rock band Nenas protestsang fra starten af 80'erne dukker op hos alle over 30, hvorimod den historiske periode i udskolingselevens øjne er gamle dage - fjern og til dels uvedkommende. Udfordringen i undervisningen af denne målgruppe - der populært sagt er 'lukket for ombygning' - er at gøre historien nærværende og relevant ved at involvere eleverne i undervisningens aktualisering og perspektivering af den historiske periode. Når nøglen ind til elevernes opmærksomhed og nysgerrighed er fundet, melder spørgsmålet sig om forløbets læringsmål - fagfaglige såvel som almen-dannende. Et spørgsmål, der i det aktuelle eksempel rækker ind i Koldkrigsmuseums Stevnforts formidlingsvisioner, Østsjællands Museums samlede formidlingsstrategier og generelt forestillingen om museumsinstitutionens samfundsmæssige rolle. Når formidlingen er undervisningsrettet, stiller det endvidere krav til museumsinstitutionen om at forholde sig til uddannelsessektorens dannelsesidealer, som knytter an til en forestilling om medborgeren.

Cover fra det tyske pop-rock band Nenas single 99 Luftballons fra 1983

Studerende i elevernes sko

Et hold studerende i linjefaget historie fra Læreruddannelsen i Vordingborg står småfnisende ved at være blevet bedt om at agere en udskolingsklasse, der følger et museumsundervisningsforløb på Koldkrigsmuseum Stevnfort om Stevnfort i 1980'erne frem til murens fald. Hensigten er, at de studerende ved at være i elevernes sko får mulighed for efterfølgende at forholde sig kritisk og diskuterende til museumsundervisningen med afsæt i elevernes synsvinkel. Som sparringspartnere kan de studerende derved være medvirkende til at finde nøglen til at fange teenagernes opmærksomhed. Men samtidig rejser diskussionen sig om forskelle og ligheder mellem undervisningen i museums- og skoleregi. Hvor kan vi understøtte, supplere og perspektivere hinandens undervisning? Dernæst melder spørgsmålet sig, hvad det er, vi hver især gerne vil i forhold til en overordnet ambition om at udvikle elevernes samfundssind. Med andre ord - hvad er vores visioner som dannelsesinstitutioner på forskellig vis at klæde eleverne på som medborgere til at tage aktiv del i og ansvar for det samfund, de lever i?

Det lærende museum

Besøget af de studerende på Koldkrigsmuseum Stevnstort er den del af udviklings- og samarbejdsprojektet Learning Museum, der med deltagelse af museer og læreruddannelser landet over er rettet mod at gentænke, styrke og udvide samarbejdet mellem museumsverdenen, læreruddannelserne og skoleverdenen. Grundtanken i projektet er samarbejde og vidensdeling mellem fagligheder på tværs af museums- og uddannelsesinstitutionen med henblik på i løbet af projektperioden at afklare og udvikle fælles værdisæt for mere formaliserede samarbejder mellem læreruddannelser og museer fremover.

Fremfor at være et lukket projekt, skal Learning Museum betragtes som udviklingen af samarbejdsmodeller, som står åbne for alle at afprøve. Der skal i den henseende lyde en opfordring til alle med interesse i projektet om at bidrage til eller trække på den viden og erfaring, som projektdeltagerne har forpligtet sig på at indsamle og viderebringe.

Udover at projektet handler om at inddrage lærer-studerende aktivt i udviklingen af museets undervisning, som beskrevet ovenfor, er projektet endnu et skridt i retningen af at åbne og udvikle museumsinstitutionen mod andre og nye aktører. Museumsinstitutionen kan i samspil med læreruddannelserne i et projekt som Learning Museum blive styrket i at indtænke medborgerskabsundervisning, -pædagogik og -didaktik som en integreret del af museumsundervisningen. Samspillet med læreruddannelsen vil styrke museets bevidsthed om medborgerskabsbegrebets rolle i museumsundervisning og samtidig åbne op for nye undervisningspotentialer, der understøtter museets faglige og di-

daktiske målsætninger. Det er en undersøgende og eksperimenterende proces, der samtidig kan åbne samarbejds muligheder på tværs af andre institutioner og fagligheder, for hvem medborgerskab er relevant.

Medborgerskabsundervisning

Til slut i undervisningsforløbet for udskolingen på Koldkrigsmuseum Stevnstort inddrages en aktualiserende diskussion om værnepligt, som udgør et af museets hovedtemaer. Igennem viden om værnepligt under Den Kolde Krig, den aktuelle diskussion om værnepligt og elevernes egne tanker om, hvorvidt de skal melde sig, opnås historieundervisningens fokus på at få eleverne til at fortolke fortiden, relatere fortiden til oplevelsen af nutiden og koble dette til forventninger til fremtiden. Interessant i forhold til medborgerskabstankgangen er den stående diskussion om, hvorvidt værnepligten skal skille sig af med pligten og blive frivillig.

Værnepligten vil således forskydes fra sin tilknytning til det at være statsborger og sit slægtskab med pligten til at gå i skole til at være et spørgsmål, den enkelte må stille sig selv som medborger - den enkeltes viljesbestemte og følelsesmæssige tilhørsforhold til det politisk-juridiske fællesskab.

Integreret i diskussionen om værnepligt med eleverne optræder således en form for medborgerskabsundervisning, som søger at fremme centrale kompetencer hos eleverne såsom udviklingen af egne holdninger, dømmekraft og kritisk sans. Alt sammen kompetencer, der gerne skulle udvikle elevens lyst til at påtage sig sine pligter og ansvar, deltage i og tage (med)ansvar for de fællesskaber, som han/hun er med i og føler sig som en del af. En medborgerskabsundervisning, der er medvir-

Elever i gang med et udskolingsundervisningsforløb på Koldkrigsmuseum Stevnsfort.

kende til at fremme et engagement i samfundet – og måske baner vejen for en ny protestsang som Nenas 99 Luftballons.

Læs mere om projektet Learning Museums:
www.learningmuseum.dk

Tilmelding til projektets nyhedsbrev:
tine@samtidskunst.dk

The Learning museum's collaboration with Teacher

Education Colleges in the development of citizenship studies

By Dorthe Godsk Larsen, head of Education and Learning service at the Cold War Museum.

Stevnsfort/Østsjælland's Museum, dgl@oesm.dk

When information from museums has an educational focus, museums are required to take into account certain cultural ideals which relate to a preconceived notion of who a citizen is; this issue is the focus of Dorthe Godsk Larsen. The Learning Museum project (www.learningmuseum.dk), which is a collaboration between museums and teacher training colleges, is an example of one initiative that can increase focus on the potential of museums in the area of citizenship studies.

Undervisning på Koldkrigsmuseum Stevnsfort. Foto: Bo Svane

Museet som et aktivitetslandskab

- at forny og forbinde fysiske rammer, stemninger og materialer

Lonnie Hansen, Museumsinspektør, Vikingeskibsmuseet, lh@vikingeskibsmuseet.dk & Marie Krogh-Nielsen, Teamleder for publikumsformidling, Vikingeskibsmuseet,

Vikingeskibsmuseet i Roskilde er Danmarks museum for skibe, søfart og bådbygningskultur i oldtid og middelalder. Publikumsinvolverende aktiviteter udgør en central del af museets formidling. Det seneste år har vi haft fokus på, hvordan museets materialitet og museumsområdet som landskab indvirker på gæsternes museumsoplevelse, og hvordan vi kan forstærke denne stoflige effekt. Blandt andet har vi været inspireret af at se på museet som et aktivitetslandskab.

Vikingeskibsmuseets materialitet

Vi sætter fokus herpå, fordi museet er beriget med nogle rammer, hvor gæsterne kan bevæge sig fra praksis til teori og fra en detaljeforståelse til en begyndende samlet forståelse af de mange aspekter ved vikingetiden og ikke mindst vikingernes skibe.

Museet ligger ved Roskilde Fjord og strækker sig over et større udendørsområde. Vikingeskibshallen er bygget som en stor montre omkring de fem vikingeskibe fra Skuldelev. Her vises også særudstillinger og film. Museumsøen rummer museets båddeværf, der har specialiseret sig i at bygge rekonstruktioner af vikingeskibe og traditionelle nordiske træbåde. I museumshavnen ligger traditionelle danske og nordiske træbåde foruden rekonstruktioner af de fem skibe fra Skuldelev. På Museumsøen findes også Tunet med håndværksformidlere og workshops.

Med fokus på, at mennesker oplever og orienterer sig i verden gennem brug af mange sanser, har museet indgået en række samarbejder det seneste år. Som det eneste museum blandt offentlige organisationer og virksomheder, har Vikingeskibsmuseet deltaget i projektet Kunstgreb og samarbejdet med kunstinnovatør Pernille Fagerlund. Hun har

Foto: Werner Karrasch

arbejdet med forbindelser mellem fortællinger og stemninger i museets fysiske rum. Derudover har museet deltaget i projektet Oplevelse og Rumligt design ved RUC og samarbejdet med adjunkt, ph.d. Connie Svabo. Inspireret af antropologen Tim Ingolds måde at forstå menneskets bevægelse i landskabet har hun italesat Festivalen Vand, Vind og Vikinger som et aktivitetslandskab; som et rum fyldt med potentiale for fordybelse og in-volvering. Samarbejdet med eksterne har været en anledning til at forny og forstærke vores opmærksomhed på museets gæster som aktive brugere; som familier og enkeltbesøgende med ønsker om at hente ny viden om vikingetiden og samtidig få en god museumsoplevelse og samvær med venner og familier.

Sanser og forbindelser

Vi hører ofte, at museets gæster oplever, at de træder ind i en ny verden, når de kommer til Vikingskibsmuseet. Duften af træ og tjære blander sig med duften af Roskilde Fjord, og materialiteten i tovværk, sejldug og kopier af vikingeværktøj er anderledes end materialer i vores samtidige liv. Det betyder, at gæsternes sansesystem aktiveres; materialernes informationer skal afkodes og omsættes til ny viden.

Og det er ønsket om at forstærke denne sansemæssige oplevelse, museet har fokus på; at underbygge, at stofligheden og museets forskellige rum medvirker til at udfolde flere oplevelsesdimensioner og skabe en helhedsoplevelse. Publikumsinddragende aktiviteter, møder med formidlere og håndværkere, og materialer, der stimulerer alle sanser - synet, hørelsen, lugte, smage og det taktile - giver gæsterne et møde med historien.

Vandet, som eksempel, giver en særlig dimension til museumsoplevelsen og medvirker til at formidle vikingetiden på stofflig vis. På Vikingskibsmuseet har man som gæst forskellige møder med vandet. I indgangen har vi stillet et vikingskib, gæsterne kan røre ved. Der er et kar, hvor gæsterne kan stikke hånden i vandet og lede efter genstande - som marinarkæologen gør. Når de forlader indgangsområdet, følger en ny vandoplevelse. I Museumshavnen ligger rekonstruktionen Havhingsten af Glendalough, hvor alle kan gå om bord og få fornemmelsen af at være på et vikingskib. Gæ-

Foto: Werner Karrasch

sterne vandrer i skibet, dufter tjæren og træet, og mærker skibets bevægelser. Som prikken over i'et kan gæsterne sejle med et vikingskib og sætte sejl og ro. Det er vandet, som skaber forbindelsen mellem de forskellige oplevelser og de fysiske områder. Gæsterne opnår en viden ved, at alle sanserne aktiveres. De får en kropslig oplevelse af, hvordan det kunne være at sejle i vikingetiden. Den kan være subtil og uudtalt, og den kan være anledning til samtale blandt gæsterne.

Også smagen er blevet inddraget det sidste år. I formidlingsprojektet Ny nordisk vikingemad har museet fokus på, at skabe nye madoplevelser. I restaurant Snekken tilberedes retter, der hver rummer historier om råvarer fra vikingetiden og historier fra et af vikingskibene. Baggrunden for at bruge smagen til at fortælle historier er, at give gæsterne en helhedsoplevelse af museet. Det at spise kan aktivere sanserne, og maden kan måske give gæsterne et nyt blik på vikingskibene. Man mister fornemmelsen for tid. Vikingskibsmuseets nye festival - Vand, Vind og Vikinger - finder sted en gang om året. Den kan, som tidligere nævnt, kaldes et aktivitetslandskab. I centrum af festivalen er håndværket og materialer med stof-

lighed. Aktiviteten *Byg dit eget Vikingskib* er godt eksempel på, hvordan vi forsøger at skabe aktivitet med viden, oplevelse og et socialt rum.

Byg dit eget Vikingskib udvikles som et rum med rigtig mange materialer til brug samt billeder til inspiration og formidlere, der hjælper og inspirerer. Familierne leger og eksperimenterer sammen med materialer og design. Som led i Connie Svabos iagttagelse af festivalen, har hun bemærket, at aktiviteten har sin egen tidslighed ved, at gæsterne bliver suget ind i oplevelsen og mister fornemmelsen for tid. Vi har gæster som kan bruge fem timer på aktiviteten, og som kommer tilbage dagen efter. De bygger skibe, oplever resten af museet og kommer så tilbage igen til aktiviteten for at rette skibene til på baggrund af en ny viden om skibskonstruktion. Det interessante er især, at gæsterne gør de samme erfaringer, som museet gør sig. De gentager museets arbejde. På den måde lærer de noget om vikingskibene, hvor de er aktivt involveret i at indhente viden og omsætte den til praksis.

Møder med gæsten

En aktivitet er en unik begivenhed, hvor den personlige oplevelse og det autentiske møde er vigtige elementer. På Vikingskibsmuseet er kustoden erstattet af formidleren, der er aktivt deltagende og møder gæsterne med formidling, der taler til forskellige former for oplevelse. For nogle gæster er materialiteten en adgang til museet, for andre er det en informationsmættet viden om vikingskibe. Og formidlerne skal kunne møde gæsten, hvad enten det gælder praktiske oplysninger eller en uddybning af vikingskibenes betydning i deres

samtid. Håndværksformidlerne er eksperter og har gennem flere år forfinet de maritime håndværk, som museet repræsenterer. De formidler viden i de arbejdende værksteder og skaber dialogen gennem materialerne, som indgår i deres håndværk. Man kan få ekspertens viden, eller gæsten kan indgå i en dialog, hvor hele familien er med.

Man vil ikke tankes op af andres viden

Med forskellige nedslag, har vi her forsøgt at beskrive, hvordan stemninger, sanselighed og fornyet fokus på at skabe forbindelser mellem aktiviteter og landskaber, kan åbne for at arbejde med at forstærke museumsoplevelsen. Mennesker oplever og orienterer sig gennem brug af mange sanser. I et fremtidigt arbejde med at forstærke museumsoplevelsen, er det vigtigt at have fokus på, at gæsterne både får oplevelser og viden - og at de får det på forskellige måder. Gæster i dag kommer ikke kun for at blive tanket op med andres viden, men vil være medskabere af egen viden.

Samarbejdet mellem Vikingskibsmuseet og RUC er muliggjort på grund af finansiering fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen samt Region Sjælland.

Faktaboks: Aktivitetslandskab

Aktivitetslandskab er et forskningsbaseret begreb, som er udviklet med inspiration fra antropologen Tim Ingold. Ingold beskriver i teksten 'The Temporality of the Landscape', hvordan et landskab med det engelske ord 'taskscape' kan forstås gennem de opgaver, mennesker involverer sig i. Connie Svabo har taget begrebet ud af en arbejdsrelateret sammenhæng, Ingold skriver om, og overflyttet det til oplevelseslandskabet - i beskrivelsen af Vikingskibsmuseet som et aktivitetslandskab.

The museum as an activity landscape

- renewing and connecting the physical environment, ambiance and material.

By Lonnie Hansen, Curator, Viking ship Museum, MAIL and Marie Krogh-Nielsen, Team Leader for Visitor Information, Viking ship Museum, lh@vikingskibsmuseet.dk

This article describes how the Viking Ship Museum, through its work with external partners, has increased focus on how the museum's material and the museum grounds themselves affect visitor experiences of the museum. Additionally, the article explains how these things amplify the sensual experience by, among other things, viewing the museum as an 'activity landscape' that actively involves visitors.

Glemmer du, så husker jeg det ord for ord

- en museumspædagogisk arbejdsform

Henning Lindberg, Afdelingsleder, Levende Museum, Den Gamle By, hl@dengamleby.dk

Den Gamle By har siden 2004 arbejdet målrettet med Erindringsformidling til ældre og ældre ramt af demens. Dette arbejde er sket gennem et tæt samarbejde mellem Aarhus Kommune og museet. Siden starten er der blevet udviklet kurser for SOSU-assistenters og lignende grupper. Hidtil er forløbene foregået i et af Den Gamle Bys interiører fra de første årtier af 1900-tallet. I 2012 åbner Den Gamle By et helt nyt hus - Erindringshuset - som i indretning og funktion er målrettet på den store målgruppe af ældre og ældre ramt af demens. Husets indretning er som midten af 1950'ernes Danmark.

På besøg i Sønderbrogade 3, 1.th

I portrummet står cykler og barnevogne, og i trappeopgangen kan man lugte, hvad dagens middag byder på. Går man op ad de brune linoleumstrin, kommer man til første sal i beboelsesejendommen. Her bor familien Laursen. Ringer man på døren,

Foto: Agnethe Amlund Rasmussen, Den Gamle By

kommer fru Laursen ud og lukker op: Velkommen, hvor var det dejligt, at I kunne komme! Kom endelig indenfor. Jeg stod lige og var ved at stryge min mands skjorte. Sådan kunne en modtagelse i Erindringshuset i Den Gamle By finde sted for en gruppe ældre ramt af demens.

Foto: Agnethe Amlund Rasmussen, Den Gamle By

De ældre ramt af demens kommer oftest fra et lokalcenter, 6- 8 ældre af gangen. De møder ved ankomsten en af museets aktører iklædt dragt fra midten af 1950'erne, ikke i rolle men alligevel i første person. De besøger en lejlighed indrettet som i midten af 1950'erne med genstande og møbler, der må bruges. Gruppen bliver sat til at hjælpe i køkkenet med at lave kaffe og tage den nybagte kringle ud af gasovnen. Imens går snakken om familielivet i 1950'erne.

De forskellige genstande i køkkenet sætter erindringer i gang: Sådan en kaffekande havde vi det sted, jeg var i lære! Det stel købte min mand og jeg, da vi blev gift. Sådanne gryder var gode at stege i, når man om søndagen skulle have stegte hjerner i flødesovs. Der reflekteres og fortælles historier. Senere hjælpes de ældre ad med at dække kaffebord i dagligstuen, og kagen og kaffen kommer på bordet. Under kaffebordet tales der om hjemmets indretning, familieliv, radioudsendelser og meget mere. Efter kaffen flytter gruppen ind i

den pæne stue med de flotte møbler. Her sætter aktøren sig ved klaveret og der synges gammelkendte sange.

Sænke vandstanden i erindringens hav

Der er en sygdomsfaglig del i erindringsformidlingen. Museets personale gennemgår et demenskursus arrangeret af Aarhus Kommune ved siden af deres museumsfaglige uddannelse. Derudover kan Den Gamle By til enhver tid indhente hjælp fra en demenskoordinator fra Aarhus Kommune.

At blive ramt af dement betyder tab af erindring. Hjernen får huller, der gør, at man ikke kan huske, hvem man er, og i hvilken sammenhæng man befinder sig. Dette er frygtfremkaldende, skaber utryghed og en fornemmelse af at være fortabt. Man mister evnen til at forstå sig selv og se sig selv i en sammenhæng med andre.

Et menneskes liv kan ses som en række bjergtoppe, hvor hver bjergtop er en særlig oplevelse - den første skoledag, min første bil, mit bryllup, det første barn, osv. Hver bjergtop er af stor betydning, nogle er højere end andre. Når demensen kommer, skyller den ind over ens liv som et højvande. Efterhånden, som vandet stiger, dækkes bjergtoppene og erindringen forsvinder - man kan ikke længere huske første skoledag, bilen eller ens

Foto: Agnethe Amlund Rasmussen, Den Gamle By

bryllup. Måske er den sidste og eneste erindring det første barn. Historien om det første barn fortælles igen og igen, for den historie er lig med den demensramte ældres identitet og opfattelse af sig selv.

Foto: Lorents Larsen, Den Gamle By

Det, personalet i Erindringshuset gør, er populært sagt at sænke vandstanden i erindringens hav, således at bjergtoppe igen dukker op og kan huskes. Dette gøres ved at påvirke den ældre ramt af demens med lyd, lugte, synsindtryk og ikke mindst genstande, man kan føle og få i hænderne. Herved opstår erindringen om lignende ting i ens liv: Sådan en havde vi også i mit barndomshjem. Det var min opgave at ... Ofte er det kroppen, der husker, får man en kaffemølle i hånden og begynder at male kaffe, så husker man måske sangen, man sang, når der blev malet kaffe eller mors stemme.

For en kort tid får den ældre ramt af demens sin identitet tilbage, bliver igen noget værd og kan indgå i en social sammenhæng med andre og fortælle sin historie. Man kan bruges igen. Der kommer glød i øjnene, latteren runger i stuen og for en kort tid, glemmer man, at de ældre er demente. Få timer efter vil oplevelsen være glemt; men følelsen sidder tilbage i kroppen hos den ældre ramt af demens. Undersøgelser og erfaringer viser, at denne følelse forbliver i kroppen i flere uger efter besøget.

Evaluerings

Erindringsformidlingen i Den Gamle By er løbende i udvikling. Dette sker i et samarbejde mellem museumsfagligt personale, sygdomsfagligt personale og museets undervisningsafdeling. De sidste par år har Den Gamle By haft et tæt samarbejde med Psykologisk Institut, Aarhus Universitet. Det-

Foto: Kamma Mogensen, Den Gamle By

te samarbejde har haft til formål at evaluere museets erindringsformidling. Psykologisk Institut har derfor overværet og iagttaget en lang række forløb i Den Gamle By samt en del lignende forløb i lokalcentrene. De første delresultater ligger klar og viser, at ældre ramt af demens får langt flere erindringer i Den Gamle Bys erindringsformidling end i sammenhænge i lokalcenteret. Cirka seks erindringer mere for hver erindring på lokalcenteret. Der er betydelig flere følelsesudbrud, mere social interaktion og klarhed. Den endelige evalueringsrapport vil ligge klar i løbet af 2013.

Nye tiltag og erklærede formål

Igennem de sidste par år har museet gennemført SOSU-kurser for SOSU-elever. Her er eleverne blevet introduceret til museets arbejdsmetode og prøver forløbene af på egen krop. Disse kurser er blevet særdeles godt modtaget og bruges af en lang række SOSU-skoler i hele Jylland. Der arbejdes i øjeblikket med at etablere kurser for pårørende til ældre ramt af demens. Ligeledes arbejdes der med anlæggelse af sansehaver som endnu et særligt tilbud til ældre ramt af demens. Den Gamle By

samarbejder med Ældre Sagen, Ældreråd med flere.

Den Gamle By har det erklærede formål, at historien skal ud til alle og at besøgende gerne skal føle forundring, erkendelse, erindring og begejstring. Dette skal gerne gælde alle aldersgrupper. Med erindringsformidlingen er Den Gamle By med til at løfte en samfundsopgave til glæde for mange mennesker.

Interesserede kan se mere om projektet på www.dengamleby.dk/erindringsformidling

Litteraturliste:

Birgitte Kryger, Henning Lindberg og Tove Engelhardt Mathiassen: Erindringsformidling - brobygning mellem det sociale og det kulturelle, i: Den Gamle By årbog 2005, p. 63-73.

Mette Borresen, Helle Krogh Hansen og Lis-Emma Trangbæk: Social- pædagogik & Demens - det vanskelige omsorgsarbejde. Socialministeriet. 2003.

Should you forget, I remember word for word
- an educational museum project

By Henning Lindberg, Head of Department, the Living Museum, Den Gamle By, hl@dengamleby.dk

This article describes the work undertaken by Den Gamle By open-air museum in the area of spoken communication of reminiscences to sufferers of dementia – a collaboration between academic museum staff, medical professionals and the museum's education department. The positive results achieved so far show that elderly dementia sufferers are able to remember much more in this programme than in the local centre.

Kan man undervise sig til medborgerskab?

- en installation der vakte passion

Trine Hyllested, projektleder, MUSKO-Museumsundervisning Syd, thyl@ucsyd.dk

Med udgangspunkt i vinkler på demokrati og medborgerskab belyses det formelle grundlag for undervisning i Danmark. Demokrati skal læres for hver ny generation. Inspiration kan hentes fra arbejdet med medborgerskab i undervisningen på museer i London.

For at besvare spørgsmålet er man nødt til at definere begrebet medborgerskab. I Helle Hinges bog *Medborgerskab* (Gyldendal 2008) betoner hun betydningen af medborgerskab som et kulturelt fænomen, der indebærer en moralsk forpligtelse og lægger vægt på menneskets forhold til medmennesket, samfundet og naturen. Hun beskriver den gode medborger som en person, der er aktivt deltagende med en stærk kritisk sans for socialt ansvar, retfærdighed og respekt for menneskelig diversitet. En medborger har ikke kun et lokalt ansvar, men også et nationalt og globalt ansvar. Jürgen Habermas beskriver i sin nyeste bog begrebet demokrati som et umuligt mål, vi hele tiden stræber efter at realisere. Kun hvis borgerne er med til at præge staten, kan de blive beskyttet mod staten.

Formålsparagrafferne i folkeskolen og det almene gymnasium

Ser vi på lovgrundlaget for både folkeskolen og det almene gymnasium (STX), er disse vinkler på demokrati og medborgerskab omtalt i begge formål:

Folkeskolelovens formål - paragraf 3:

Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Det almene gymnasiums formål - paragraf 1:

Stk. 4. Uddannelsen skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Eleverne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund, og

til deres egen udvikling. Uddannelsen skal tillige udvikle elevernes kreative og innovative evner og deres kritiske sans.

Stk. 5. Uddannelsen og skolekulturen som helhed skal forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Undervisningen og hele skolens dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Eleverne skal derigennem opnå forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund og forståelse for mulighederne for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring samt forståelse af såvel det nære som det europæiske og globale perspektiv.

Man kan ud af de to formålsparagraffer se, at medborgerskab er en væsentlig del af formålet med undervisningen både i folkeskolen og i det almene gymnasium, som er museernes største undervisningsmålgrupper.

Arbejdet med medborgerskab på Londons museer
Jeg besøgte de største museer i London med et Comenius stipendie, hvor jeg var forankret på Kings College London. Museerne arbejdede med medborgerskab, og jeg fokuserede især på, hvordan museerne når de 11-18 årige, hvordan de inddrager lærerne, og hvordan de evaluerer og udvikler deres undervisning. Undervisningen på museerne lagde i høj grad vægt på at inddrage de unge aktivt. De unge fik et præcist oplæg fra museumsformidleren, men fik så kort efter selv et ansvar for at undersøge, fremstille og fremlægge.

Jeg så unge, der med kameraer og mikrofoner skulle producere deres egen oplevelse og fortolkning af et bestemt værk på kunstmuseet Tate Modern. Efter en introduktion fra en formidler til et bestemt værk, skulle de unge i mindre grupper med højst fem fotos og en lydfil udtrykke deres egen opfattelse af et værk og fremlægge det for hinanden. Med udgangspunkt i de unges fremlæg-

gelse introducerede formidleren så med få begreber til selve udstillingen. De unge var altså aktivt deltagende, før de fik mange oplysninger.

På British Museum havde formidleren sammen med klassens lærer valgt et tema. På hvilke måder tackler forskellige samfund det alment menneskelige fænomen: døden? Med udgangspunkt i den måde et afrikansk samfund begravede sine døde, tog formidleren en dialog med de unge om ritualer fra deres eget samfund og bad dem sammenligne med ritualer i opstillingen fra Mexico. Det var i samtalen med de unge, at pointerne kom frem.

At være fokusgruppe for udviklingen af en udstilling betød for en gruppe af unge fra en specialskole, at de skulle finde genstande fra deres egen hverdag, der kunne illustrere, hvad genstandene i den romerske udstilling på Museum of London var blevet brugt til. En ung fyr lavede en opstilling med en romersk amfora og en nutidig plastikflaske. Denne måde at inddrage de unge i udviklingen af en udstilling betød, at de unge fik et ansvar og var nødt til at forholde sig aktivt til genstandene i relation til deres eget liv.

På museerne lagde de i nogle tilfælde op til, at klasserne inden eller under besøget skulle forholde sig til demokratiske problemstillinger. På London Transport Museum lagde op til, at eleverne skrev til borgmesteren og gav gode ideer til, hvordan man kunne løse Londons transportproblemer.

I London Zoo arbejdede med de etiske problemer i at spærre dyr inde. Formidlerne lod de unge forholde sig til sociale og etiske fænomener og lyttede til deres holdninger.

Ny publikumspris

Danskerne bruger deres museer som aldrig før, og nu inviteres publikum til selv at sætte pris på årets bedste oplevelser. Bikubenfondens har netop indstiftet Publikums Museumspris, der giver alle chancen for at stemme på deres helt egen favorit.

Prisuddelingen af Bikubenfondens Museumspriser er Bikubenfondens fyrtårn på det museale område. Prisen er indstiftet i 2001 for at sætte et fokus på kvalitet og nytænkning i det museale landskab.

Bikubenfondens har de sidste 10 år uddelt Den Danske Museumspris på 500.000 kr. og hidtil også en specialpris på 100.000 kr. og et museumslegat på 50.000 kr. Den nye Publikums Museumspris er på 200.000 kr. og erstatter fra 2012 Bikubens Museumslegat og Museumsjuryens Specialpris. Se www.museumsprisen.dk

Så svaret på mit spørgsmål i overskriften er: JA, selvfølgelig! Man må slet ikke lade være. Læs mere på MUSKO.dk/ressourcer

Can you teach yourself citizenship?

By Trine Hyllested, Project manager, MUSKO-Museumsundervisning Syd, thyl@ucsyd.dk

Trine Hyllested describes how the museums' largest educational target group – schools and secondary-level colleges – have incorporated citizenship in their objects clauses. Inspiration to work with citizenship within museums can be taken from museums in London.

MUSKO-museumsundervisning Syd

- nyheder og aktiviteter forår 2012

Trine Hyllested, projektleder, MUSKO-Museumsundervisning Syd, thyl@ucsyd.dk

Den 3.guldgrube

Den 3. guldgrube udsendt i januar 2012 til Region Syddanmarks skoler- spækket med gode erfaringer om museumsundervisning og en opsamling på den landsdækkende, internationale MUSKO- konference: Hvorfor ta' skolen ud af skolen? som blev afholdt i september 2011. Hæftet ligger som download på hjemmesiden www.musko.dk

Seminar d. 18. april 2012

Bruger du kunst i den pædagogiske dagligdag? MUSKO og kunstmus.dk inviterer til seminar om at stimulere den kreative udvikling hos børn i alderen 7-10 år med henblik på gennem samarbejde mellem museumsfolk, pædagoger og lærere at udvikle et alternativ til den gennemteknologiserede barndom.

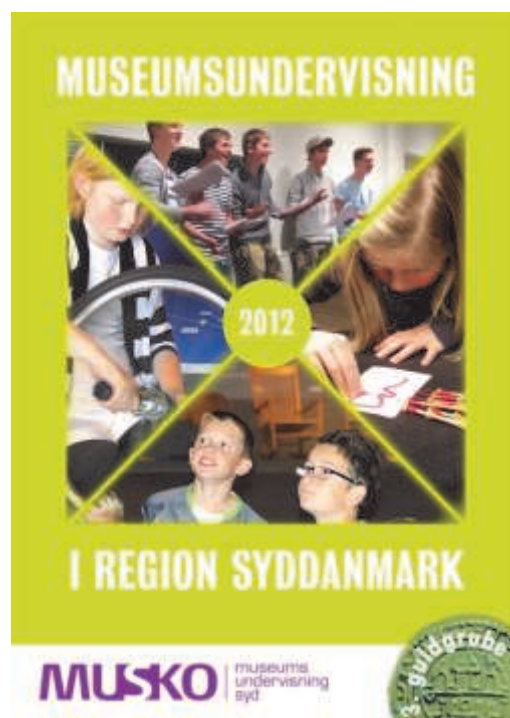
Sted: Trapholt Kunstmuseum. Tilmelding senest d. 27. marts til thyl@ucsyd.dk

MUSKO-Museumsundervisning Syd

På 2 ½ år har MUSKO-Museumsundervisning Syd, et regionalt center for museumsundervisning, sat fokus på museumsundervisning i Region Syddanmark, markeret MUSKO i museumsverdenen og skoleverdenen. MUSKO har dannet personlige netværk, dels af CFU-folk, lærere, gymnasie- og seminariefolk, dels af museumsundervisere på de 27(+13) museer i regionen. På nuværende tidspunkt har KUAS støttet MUSKO med ca. 2.100.000 kr., og vi har selv rejst ca. 200.000 kr. fra tipsmidler, undervisning, Trekantområdet m.fl.

Helt konkret har vi opnået flg. resultater:

- En lokal hjemmeside for de statsanerkendte museer i Region Syddanmark www.musko.dk
- Flere seminarer og en international konference for lærere og museumsundervisere
- Et temanummer om museumsdidaktik sammen med Tidsskriftet Unge Pædagoger
- Et regelmæssigt nyhedsbrev om museumsundervisning for lærere og museumsundervisere i regionen
- Et årligt inspirationshæfte - i alt tre guldgrubehæfter - med undervisningserfaringer fra elever, lærere, museumsfolk og kulturmedarbejdere til gensidig erfaringsudveksling. De er udgivet og distribueret til Region Syddanmarks skoler og ungdomsuddannelser via Centre for Undervisningsmidler.
- Vi har sammen med Museumsundervisning Midt/Nord prøvet at bane vejen for at de 320.000 grundskolelever og 55.000 gymnasieelever, der findes vest for Storebælt, således at de får en lettere og mere udbytterig adgang til museerne i deres lokale områder.

Museumsundervisning MidtNord

- nyheder og aktiviteter forår 2012

Steen Chr. Steensen, Museumsundervisning MidtNord, scs@museumsundervisningmidt nord.dk

Museum+Skole-projekt

- et samarbejde med fokus på medborgerskab

Museumsundervisning MidtNord udbød i efteråret 10 Museum+Skole-projekter. Ideen med projektet er at give en museumsunderviser og lærere i grundskolen mulighed for at samarbejde om at skabe et eksemplarisk undervisningsforløb/materiale. Resultatet afprøves og didaktiske løsninger samt erfaringer fremlægges i rapportform på nettet og i forbindelse med et midtvejsseminar, der blev afholdt 7. februar.

Den økonomiske ramme for et Museum+Skole-projekt er 15.000 kr. Midlerne går til de deltagende institutioner og fordeles med henholdsvis 8.500 kr. til museet og 6.500 kr. til skolen. Skole og museum administrerer selv økonomien og er ansvarlig for, at der på relativt kort tid foreligger et afprøvet og evalueret materiale. Museumsundervisning MidtNord har søgt eksterne midler til at kunne udbyde 10 nye projekter i efteråret 2012. På www.ulfimidt nord.dk finder man en beskrivelse af de 10 projekter.

Et af dem er et samarbejde mellem Lemvig Museum og Lemtorpskolen i Lemvig. Hér er der fokus på medborgerskab. Om formålet med projektet står der: Medborgerskab er endnu ikke en veldefineret del af den danske folkeskole, slet ikke i de mindre klasser. Ikke desto mindre peger både folkeskolens generelle og fagenes specifikke formål på elevernes demokratiske dannelse. Nu indebærer demokratisk dannelse ikke blot en politisk, men også en kulturel dimension: Hvad kendetegner den verden og det lokalmiljø, som den enkelte elev er en del af? Hvordan kan jeg forstå mig selv i forhold til min lokale kulturarv? Vide-refører jeg traditionen, eller gør jeg op med den? Overordnet handler projektet om at bevidstgøre eleverne om den kultur, de er en del af, så de på længere sigt har redskaber til at afgøre, om de vil frisættes eller ej.

Foto: Inger Bjørn Knudsen

Fra Lemvig Museum deltager museumsinspektør Inger Bjørn Knudsen. Hun fortæller om, hvad det har betydet at deltage i projektet: Det er en super god idé, siger hun. Det er godt at arbejde med noget helt konkret og samarbejde med nogen, som ligefrem er målgruppen og ved, hvad man forlanger rent fagligt for f.eks. en 4. klasse, som det var tilfældet med vores projekt. Vi havde oven i købet deltagelse fra den lokale læreruddannelse. Jo flere gange vi har den slags samarbejder, får vi på museerne et større indblik i skolernes hverdag, hvordan lærerne arbejder, og i hvilken kontekst museumsundervisningen indgår.

Inspirationsdag 30. april 2012

30.april afholder Museumsundervisning MidtNord sammen med MUSKO og Skoletjenesten på Sjælland en fælles inspirationsdag. Fokus vil være museumsundervisningen i Danmark, som den er nu, og som den kan udvikles. Stedet og programmet for dagen vil blive offentliggjort i februar/marts.

www.museumsundervisningmidt nord.dk - internt til museumsundervisere (med nyhedsbrev)

www.ulfimidt nord.dk - udadvendt til lærere i grundskole, ungdomsuddannelse og undervisningsverden.

ICOM CECA

CECA Committee for Education and Cultural Action

CECA-konference 2011 foregik i Zagreb fra den 16.- 21. september med temaet 'OLD QUESTIONS, NEW ANSWERS: quality criteria for museum education.' Som noget nyt var det muligt at følge med i konferencen via nettet, og CECA-medlemmer, der ikke deltog i konferencen, kunne stille spørgsmål til oplægsholderne. Oplæggene kan ses på CECA's nye hjemmeside.

Best Practice

Et af de punkter, som sidste års medlemsundersøgelse om forventninger til CECA havde fremhævet, var best practice. På CECA-konferencen kunne Marie-Clarté O'Neill og Colette Dufresne-Tasse fremlægge et analyseværktøj. Formålet er at kunne orientere om og strukturere arbejdsprocesser og metoder for både CECA-medlemmer og andre interesserede. Dette værktøj er tilgængeligt på tre sprog på CECA's hjemmeside: <http://ceca.icom.museum/node/208>

CECA-konference i 2012 kommer til at foregå i Armenien d. 20.-25. oktober. Årets tema er: 'Museums and Written Communication: Tradition and Innovation.' Se mere: <http://ceca12.icom-armenia.org/en/>

CECA Europe Bulletin

Tre gange årligt udsendes CECA Europe Bulletin til de europæiske medlemmer. Har du nyt om internationale begivenheder, konferencer eller nye publikationer, så send information til:

National koordinator for ICOM CECA Michael Gyldendal, Danmarks Tekniske Museum/Skoletjenesten på Sjælland, mg@tekniskmuseum.dk

Se mere: <http://ceca.icom.museum>

OBS. Danske CECA-medlemmer, der ikke modtager information fra CECA, må meget gerne sende deres mail til mg@tekniskmuseum.dk, da al korrespondance forgår via mail.

Deltagerne, CECA-konference 2011, Zagreb

Skoletjenesten på Sjælland

Temadage i Skoletjenesten

Alle der til dagligt arbejder med udvikling og genførelse af undervisning på museer og andre kulturinstitutioner er velkomne til temadagene, der er en kombination af oplæg, diskussion og gruppearbejde med udgangspunkt i emner foreslået af medarbejderne i Skoletjenesten og gerne på baggrund af erfaringer fra projekter, studiegrupper og ligende.

Temadagene er kl. 10-16 og foregår på Artillerivej 126, København S.

Pris: 100 kr. (til forplejning) Der kan være begrænsede pladser.

Yderligere program og tilmelding findes på skoletjenesten.dk

Temadag d. 17. april 2012: Æstetiske læreprocesser - i et tværfagligt perspektiv.

Æstetiske læreprocesser diskuteres oftest i forhold til kunsten i verden, men er i virkeligheden et greb, der kan bruges som indgange til læring i mange fag, og som kan være særlig relevant i de museale og uformelle læringsrum. En studiegruppe har i efteråret arbejdet med emnet og vil på denne baggrund præsentere nye teoretiske perspektiver og diskussioner af, hvordan man i praksis kan arbejde tværfagligt med æstetiske læreprocesser.

Temadag d. 7. juni 2012: Kompetenceudvikling af undervisere

Gennem projekter og ph.d.'er er der gennem de seneste år blevet skabt megen ny viden om undervisning på museer. Men hvordan sikrer vi, at den viden kommer helt ud i det yderste vitale led - ud til underviserne, der skal omsætte den til en forbedret undervisningspraksis? Temadagen tilrettelægges bl.a. på baggrund af Skoletjenestens Medborgerskabsprojekt, hvor Olga Dysthe har undersøgt undervisningspraksis på flere museer.

MiD nyt

Ny temadag om apps, smartphones og museer

MiD afholdte i efteråret 2011 en temadag om apps, smartphones og museer. 100 personer havde tilmeldt sig, og der var et udbredt ønske om, at det var et tema, der skulle følges op på. Derfor afholder vi en ny temadag med samme emne tirsdag den **15. maj 2012**. Denne gang på Naturhistorisk Museum Aarhus.

I løbet af det halve år er der kommet nye mobilformidlingsprojekter til verden, Statens Museum for Kunst har for nyligt lanceret to apps til særudstillinger, Experimentariet og mange andre steder barsler museer med nye apps til deres formidling. Men gør vi det godt nok? Udnytter vi de muligheder, som de nye medier tilbyder, eller tænker vi for traditionelt, og får vi allerhøjest gjort vores "gode gamle" analoge kataloger digitale? På denne temadag hører vi mere om de nyeste tendenser på området.

Se mere på vores hjemmeside om det endelige program: www.museumsformidlere.dk

Bliv medlem af MiD

MiD -

- er foreningen for museumsformidlere i Danmark og for andre, som interesserer sig for at formidle kunst, kultur og natur
- prioriterer fagligheden i formidlingen og sætter fokus på faget
- ønsker at styrke det tværfaglige samarbejde
- styrker det kollegiale potentiale
- arbejder for at opkvalificere formidling gennem styrkelse af såvel nationale som internationale samarbejder

Et årligt medlemskab koster 300 kr. og du får muligheden for at netværke på formidlingsfagligt niveau

Meld dig ind i foreningen på: kasserermid@gmail.com

Tilmeld dig: "Museumsformidlere i Danmark" på Facebook!

www.museumsformidlere.dk